

SICAK BUZ

Belediye Parkına bakan yolun üst caddesindeki büyük camlı kahvenin köşesinde demli çayını yudumlayan Hakkı Emmi, elindeki ince belli bardağı çay tabağına telaşla koydu. Ocaktaki İsmail'e seslendi.

– Bak bak! Geçen sana bahsettiğim delikanlı vardı ya. İşte o karşı postaneye doğru gidiyor.

İsmail, kafasını kaldırıp Hakkı Emmi'ye:

– Hangi delikanlı, kimden bahsediyorsun sen Hakkı Ağa?

– Şu bizim belediyeden emekli olan Baki'nin oğlu canım, bıçkın olanı. Liseyi, sanat okulunu tir tir titreten çocuk vardı ya!

İsmail, elindeki çaydanlığı ocağın üzerine koydu. Omzundaki havluyla elini kurulayıp merak içinde bir sandalye çekip Hakkı Emmi'nin yanına sokuldu.

– Şu meşin ceketli çocuk mu Hakkı Emmi?

– He ya. Devrim olanı bu. Son sınıfta... Pek üniversiteyi kazanacağına benzemiyor. Bundan iki yaş büyük ağabeyi Kürşad... büyüğü de Aydın.

Kahveci İsmail'in merakı bir kat daha artmıştı. Çırağa dönerek:

– Oğlum Hasan! Yap bakalım bize iki kahve. Orta olsun unutma. Eee Hakkı Emmim bunların hangisi solcu, hangisi sağcı, hangisi Erbakancıydı.

Hakkı Emmi, derin bir nefes aldı. Elindeki tespihi çat çat çekmeye başladı.

– Sağcı olanı işte bu delikanlı Devrim. Kürşad ise solcu olanı. Aydın da Erbakancı.

– Emmim ne garip. Adı Devrim, kendisi ülkücü; adı Kürşad ama solcu?!

– İsmail'im gariplik bununla kalsa iyi. Kürşad doğduğunda amcası hızlı sağcılardan ya. Ülkücü olsun diye adını Kürşad koymuş. Devrim doğduğunda onun adını da dayısı koymuş. Bilirsin dayısı hızlı solculardan. Ankara'da ziraat fakültesinde okurken birçok olaylara karıştı. Gazetelerde boy boy fotoğrafları çıkmıştı vesselam.

Kürşad amcasından ziyade dayısına yakın. Devrim de dayısına göre amcasına düşkün. Senin anlayacağın dayı ve amcanın evdeki hesabı çarşıya uymadı.

Bu çocukların babaları Baki Ağa, kardeşi ve kayınbiraderini Ankaralarda okuttu. Yiyecekleri, giyecekleri, cep harçlıklarına varıncaya kadar...

İkisi de hayırsız çıktı. Baki Ağa birinin eniştesi, diğerinin ağabeyi. Ankara'dan gelip de adamın hâl hatırını bile sormaz vefasızlar...

Baki Ağayı çok iyi tanırım, beş yıl önce emekli oldu. Temiz, halim selim adamdır. Kimsenin dedikodusunu yap-

mayan işinde gücünde biridir. Onun babası karıncayı incitmeyen insandı. Derler ki köyde tarlaların sınırından geçerken konu komşunun ekinini arpasını yemesin, vebal altında kalırım diye öküzünün, ineğinin gözünü bağlayıp öyle geçirirmiş. Ya işte böyle bir adamın torunları bunlar. Öyle bir dedenin ve babanın torunu, çocuğu ol da böyle ol!

Kulaklarını çekip ‘maazallah’ derken önündeki tahta masaya üç kere vurdu.

– Hakkı Ağa ne olmuş yani? Çocukları, kimsenin namusunda, malında, canında değil.

– Öyle deme be İsmail'im Böyle çocuklar düşman başına. Aynı ev, aynı çatı altında üçü sofrada bir araya gelmezler. Birbirlerine selam bile vermezler. Kardeş mi düşman mı bilinmez. Zavallı Baki, anaları Şehriye Hanım... bir bayramda üçünü yan yana görmek için nelerini vermezler! Gel gör ki İsrail, Filistin yan yana gelir de bunları bir arada göremezsin.

Aha benim çocuklar, Hasan'la Hüseyin'im. Kaç kere tembiledim onlara. ‘Bu siyasetten size fayda gelmez, uzak durun. Ekmeğinizi kazanın, okuyun adam olun!’ diye. Birisi hukukta, diğeri iktisatta. Kısmet olursa büyüğü bu yıl bitirecek.

Kahveci İsmail, çırağın getirdiği köpüklü kahveyi hüpürdete hüpürdete içerken:

– Zaman kötü be emmim. Çok kötü günler yaşıyoruz. Yeni yetmelerin hemen hepsinin belinde silah, bıçak. Çocuklarımız akşam eve sağ salim gelir mi diye hepimiz kapı pencere kenarında bekliyoruz. Her sokak başını tutmuşlar. Elinde kalemi çantası olması gereken çocuk ensene silahı dayıyor ‘Necisin?’ diye. Solcuyum desen bir türlü, sağcıyım desen bir türlü. Sen de biliyorsun ya, kış günleri daha akşam saat beş olmadan kahveyi kapatıp gidiyoruz.

– Doğru diyorsun İsmail'im. Bu siyaset değirmen taşı gibi üstümüzde. Un gibi öğütüyor adamı. Gelecek günler inşallah çocuklarımız için hayırlı olur.

– İnşallah emmim inşallah. Benim bebeler daha küçük. Ortaokul, liseye şunun şurasında ne kaldı ki!

Şehriye Ana, sabahtan beri dur durak bilmeden yıkadığı çamaşırları ipe dizerken sağ böğrüne saplanan ince bir ağrı hissetti. Ağrıyan tarafına kaykılıp eliyle ovuşturmaya başladı. İnleyerek soluklanmaya çalıştı.

Evin bahçesini çapalayan kocası, endişeyle kadınının yanına koştu.

– Hanım, sana kaç kere dedim. Bu işi dinlene dinlene yapsan olmaz mı? Canına kastın mı var? Bırak yarısı da yarına kalsın. Günler torbaya girmiyor ya!

– Herif, endişelenme, geçer şimdi tasalanma.

Bükülüp oturduğu yerden kocasının yardımıyla kalktı. Hiçbir şey olmamışçasına çamaşır kazanına gitti. Baki Dayı başını salladı.

– İnatçı keçi! İnadıma yapıyorsun değil mi?

– Bağırıp durma öyle! Madem bana kıyamıyorsun, evlendirdi o zaman Aydınımı, Kürşad'ımı.

– Hee ya! Onlar da evlenmek için can atıyorlar sahi. Gelin gelin diyorsun. Biz istemiyoruz sanki. Torunlarımız olsun, kucağımıza alıp öpüp sevelim. Biri beş vaktine beş vakit katar. Diğer ikisi de vatani kurtarmak için can atar. O miting benim şu toplantı senin ilçe ilçe, şehir şehir dolaşırlar. Sanki ana babaları biz değil de Ecevit'le Türkes.

– Şikâyet etme Bey. Yine de canları sağolsun.

– Canları sağ olmasına sağ olsun elbet. Bize faydaları mı var? Bağ bahçe çapası, şu işin ucundan tut dediğinde hiçbir ortalıkta yok. Bu çocukları dayısı, amcası şımarttı zaten.

– Yine çenen düşmeye başladı. Al çapayı da şu domates fidelerini dik hadi geç olmadan.

Baki Amca, elini isteksizce havaya salladı. Duvar dibindeki fidelere yöneldi. ‘Tabi oğullarına laf ettirmezsin!’ derken karısı duymasın diye içinden mırıldanıyordu.

Yere diz çöktü. Aldığı fideyi eştığı toprağın yarısına kadar gömdü. Diktiği fide iki üç ay içinde boy atacak kök salacak önce yeşil yeşil yumrularını verecek, sonrasında da kıpkırmızı domatesleri dökcekti.

Toprak ana cömertti. Cömertliğinin karşılığında gereken ilgi ve saygıyı o da istiyordu. Nasırlaşmış elleriyle colak boyu domates fidelerini tek tek dikti. Diktiği her fidenin etrafını kazdığı nemli toprakla desteklerken bu fidelerin suyuna, soğuşuna dikkat etmek gerektiğini iyi biliyordu. Keşke insanlar da toprak kadar olgun ve karşılık beklemeden cömert olsalardı. Karşılıksız sevebilse, kavgasız, gürültüsüz bir dünyada paylaşma ve yaşamayı öğrenebilseydiler.

Ben bir köpeğim! Evet, evet yanlış duymadınız. Sıradan, hiçbir özelliği olmayan sokak köpeklerinden farksız lâlettayn bir köpek. Yalnız bu kadar da kendime haksızlık etmemem gerek. Kalacak bir yerim; sabah, öğle ve akşam yiyecek bir kemiğim var elbet. Bazen önüme atılan ciğer, et ve sakatatlardan da ziyafet çektiğim olur. Bu açıdan sokak köpeklerinden -şükürler olsun ki- bir ayrıcalığım olduğuna inanıyorum. Bu rahatı, huzuru elde tutmanın bedeli var tabi ki. Aksi takdirde kaşla göz arasında sokağa düşmek, gün boyu çöp bidonlarını eşelemek, ölmeyecek kadar yiyecekle yetinmek... Allah korusun, tüylerim diken diken oldu.

Bu fırsatı değerlendirmek için ben de elimden geleni yapıyorum. Evin küçük oğlu çatal kapıdan daha içeri girmeden kokusunu alırım. Hemen yerleri süpürece kadar uzun kulaqlarımı yukarı diker, belimi kasıp kuyruğumu alabildiğince dikleştirip gererim. İki yıl önce Devrim'in odasına getirip astığı bozkurda benzemeye çalışırım. Çok benzediğimi iddia edemem. Hemcinslerim beni bu hâlde görseler gülmekten yere yıkılırlardı. Ama şu bir gerçek ki işe yaradığı kesin. Hemen çeşmenin yanına gider, elini yüzünü yıkadıktan sonra gözleriyle beni arar. Beni görünce hemen yanına gitmem, sırnaşmadan öylesine vakur duruşum çok hoşuna gider. Hızla yanıma gelir, gazete kâğıdına sarılı Kasap Durmuş'tan aldığı sakatatı önüme döker. Hemen saldırmam. Aç gözlü olduğumu hissetmesin diye. Yoksa hangi köpek bu durumda kuyruğunu sallamaz. Sabrederim. Bunun karşılığında başımı okşar, arkasına bastığı yumurta topuklu ayakkabısıyla tık tık merdivenden çıkıp iki katlı evin kapısından içeri girip kaybolur.

Bu evin Devrim'den iki yaş büyük Kürşad adında bir oğlu var. Ona karşı tavırlarım ise bambaşkadır. Eve geldiğinde zincirden çözülmüşsem koşa koşa gider, ayaklarına dolanır, pabuç gibi dilimi çıkarır, kuyruk sallarım. Sağına soluna atılır oynaklarken bu hareketlerimden memnun vaziyette kucağına alır, sever okşar beni. Getirdiği etli, sulu böreklerin paketini açmadan talan ederim. Saçıp dağıtarak getirdiklerini iştahla mideme indirmem onu çok memnun eder.

Çeşmede o da elini yüzünü yıkarken ceketinin sağ cebindeki Cumhuriyet gazetesinin ıslanmamasına dikkat eder. O da Devrim gibi aheste aheste eve girer.

Büyük ağabeyleri Aydın'a gelince. Yıldım ondan. Ne yaptırısam ne ettiysem yaranamadım. Eve gelirken ya da evden çıkarken önüne atladım, sağına soluna zıpladım, hiç orali olmadı. İlgisini çekmek için gördüğüm yerde kulübeden çıkıp arka ayaklarım üzerine oturup çaniledim. Kedi gibi miyav-

lamaya, ucube sesler çıkarmaya çalıştım. Nafile... Sonunda çareyi bulmuştum. Onun gözüne görünmemek. Taharete çıktığında, eve gelip giderken kokusunu alır almaz kendimi kulübeme atıyorum. Göz ucuyla da hareketlerini takip ediyorum.

Elinde tespihi, başında sarığı, dilinde duasıyla evden çıkar, sessizce gider. Özellikle sabah ezanı öncesi ev ev, sokak sokak hemcinslerimin uluması beni ele verecek diye tir tir titrerdim kulübemde. Birkaç kez penceresini açıp beni payladığı da olmuştur. ‘Kes sesini uyuz hayvan! Uluyarak milleti rahatsız etme!’ Ulumak bir yana kulübemden çıkmaya cesaret edemezdim ki. Şimdi bana bağırıp çağırır, belki de hiddetini yenemeyip sokağa atar korkusuyla kaç gece uykusuz sabahladığımı bir Allah bir de ben bilirim. Kısacası bu evde korktuğum tek kişi Aydın’dır. Görünüşte sakın, duygularını dışa yansıtmayan, kızdığında da gözü kimseyi görmeyen biridir. ‘Yumuşak atın çiftesi pek olur’ misali Aydın o cinstendir.

Oysa biz köpeklerin stres atıp, kendinden geçtiği ve koro halinde uluyup huzur bulduğumuz an sabah ezanı vaktine doğrudur. Tanrı insanoğluna birçok yetenek vermiş: akıl ve zekâ. Yalnız akıl ve zekâ kadar önemli olan bir uzvu da bahşetmiş ve ben bunu çok önemsiyorum. İki elindeki başparmağı... Onun sayesinde nice nesne ve materyali şekilden şekle sokmuş, aşama aşama medeniyet koridorundan geçmiş. Mağara kovuklarından, yağmur, kış ve soğuktan koruyan evlere, uzakları yakın eden arabalara, telefonlara... Peki ya biz dört ayaklılar, sürüngenler, kanatlılar. Biz bin yıl önce ne isek şimdi de aynı... Vesselam eski hamam eski tas.

Bizim de bir takım yeteneklerimiz var ki onlar da insanoğlunda yok. Koku ve görme duyusu... İşte insanlığın da kullandığı hangi teknik ve teknoloji olursa olsun bize ulaşamayacağı bir yetenek... Bir kilometre öteden yüzlerce insan arasından bu eve gelen insanın kokusunu tanırım. Ya görme

yetisi?! İnsanlar sadece madde olanı görürler, ötesi yoktur. Ama biz göz ötesi, ışık ötesi varlıkları da görürüz. İnsanların röntgen, enfraruj ışınları dediğinden daha ötesini...

Demin de ifade ettiğim gibi sabah ezanına doğru gökten yere, yerden göğe yoğun bir inişli çıkışlı trafik başlar. Tıpkı büyük şehirlerin trafiği gibidir bu durum. Madde ötesi varlıkların rengârenk ışıklı huzmelerinin, ışıltıların parıltıların cümbüşüdür bu. Bu ışık armonisi içinde hem sevinci hem üzüntüyü, hem de çirkinlikleri eşzamanlı yaşarız. Korku ve sevincin yaşandığı bu an karşısında ulumalarımız kimine göre ağlaşma, kimine göre de sevinç gözyaşlarının ifadesidir.

Ben-i Adem arasında biz köpeklerin bu üstün özelliğini taşıyan bir insan tanıyorum. O da bu çocukların babaanesi yani Baki Bey'in anası Menava Nine. Menava Nine, çocukluğunda köyde arkadaşlarıyla çeşme kenarında oynarken 'Bu itlerin gece, biz insanların görmediği varlıkları gördüğü söyleniyor. Gelin biz de bir enik bulup gözünden aldığımız çapağı gözlerimize sürtelim. Onlar gibi gece ne olup bitiyor biz de öğrenelim' demiş. Diğer arkadaşları buna pek yanaşmamışlar. O da bir enik bulup gözlerindeki çapağı alıp kendi gözlerine sürmüş. Menava Nine seksen iki yaşında öldü. Derler ki ömrünün yetmiş beş yılında gece gözlerini hiç açamadı. Açtığında hep madde ötesi varlıkları gördü. Köyde geceleri konu komşunun evine giderken gözünü açmadan iki kişi koltuklayarak götürmüş. Lambanın aydınlığında gözünü ancak açabilirmiş. Karanlık mekânlarda zinhar gözü daima kapalıymış.

İnsanoğlu kendisine verilenle neden yetinmez anlamak mümkün değil. Hiçbir köpeğin iki ayak üstünde koşup top oynadığını gördünüz mü? Doğrusu insanoğlundaki bu hırs ve tamahkârlığa çok şaşıyorum.

Dut ağacının dibinde yaktığı Maltepe sigarasından derin bir nefes çekti. Genzini yakan duman kesik kesik burnundan, ağzından çıkıyor, bu arada öksürüklerin ardı arkası kesilmiyordu. Elindeki sigarayı otların arasına çirtiverdi. Öfkeyle kalkıp arkası dönük elleri koynunda kızın omuzlarını iki eliyle kavrayıp silkeledi.

– Kız sen beni öldürmek mi istiyorsun? Nedir senden çektiğim. Sayende sigara denen şu merete de başladık ya. Meyhaneye de düşeriz ullaham.

Kız saçlarını yana savurup omuzlarını kavrayan ellerden silkinerek kurtuldu. Hışıyla Devrim'e döndü.

– Geberirsin inşallah! Sen de kurtulursun ben de... El aleme rezil oldum olacağım kadar.

Devrim, bu sert çıkış karşısında afalladı, Nesrin'in nazik ellerinden tutmaya çalıştı. Sesini alçaltarak:

– Ne var, ne olmuş ki?! Gene ne yapmışım!

– Elinin körü. Daha ne yapacaksın! Ağabeyimi okul çıkışında tayfalarla kıştırıp benzetmişsin. Geçen hafta da CHP ilçe merkezini taşlamışsınız. Hadi neyse öyle bir halt yaptınız madem, babamdan ne istedin? Kafasına gelen taşla olduğu yere düşüp bayılmış zavallı. Hastaneye zor yetiştirdiler.

Devrim, Nesrin'in saçlarını okşarken munis, sevecen sözleri bir bir sıralıyordu.

– Bir tanem, ağabeyin geçen gün yandaşlarıyla bizim Yusuf'u dar sokakta sıkıştırmış. Zavallının çantasını, defterini, kitabını darmadağın etmişler. O çocuğun ne suçu vardı? Gariban sağı bilmez, soğu bilmez. Bize selam verdi, bir iki kelam etti diye dövmenin ne alemi vardı. Gelsin, gelsinler de beni, bizimkileri sıkıştırırsalar ya! Ha yani... müstakbel kayın babama gelince... Kusura bakmasın. Binada, merkezde olduğunu nereden bilebilirdik ki? Söyle pencere kenarında oturmasın.

Nesrin Devrim'i duymak istemiyordu. Hırsından dudakları titriyordu. Gözlerinden damla damla düşen yaşlara engel olamadı.

– Söyle bu kavga, dövüşün sonu ne olacak ha? Ya bizim sonumuz. Bir tarafta sen, diğer tarafta babam, ağabeyim...

Nesrin çantasından çıkardığı mendille gözyaşlarını silmeye çalıştı. Devrim, ince kar beyaz ellerini okşayarak:

– Seni ne kadar sevdiğimi biliyorsun. Söyle, ne istiyorsan onu yapayım.

– Bak, üniversite sınavı geldi çattı. Dersler boykot yüzünden boş geçiyor zaten. Bir gün kitabın yüzünü açtığın yok. Nasıl sınavı kazanabilirsin ki?

Devrim, Nesrin'e daha da sokuldu. İki elini avuçlarının içine alıp koklayıp öptü.

– Peki o hayaliyle yaşadığımız siyasal kazandığımızı farz edelim. Bizi orada cennetin beklediğini mi zannediyorsun? O üniversitelerdeki öğrencilerden önce hocaları militan. Beni orada yaşatırlar mı? Amcamı, dayımı görmüyor musun?

– En azından buralardan gideriz. Sence denemeye değmez mi?

Yaktığı ikinci çılımdan derin bir nefes çekti. Umutsuz, bezgin ve üzgün bir ifadeyle:

– Gitmesine gideriz de... Sana zor olan bana daha zor. Yalnız söz veriyorum, imtihana hazırlanacağım. Sırf senin için bu üniversiteyi kazanacağım. O güzel yüzün gülsün hadi.

Nesrin'in ağlamaklı yüzü zoraki tebessüm etti. Devrim'in eline sıkı sıkıya sarıldı. Dut ağacının altından Samsun yoluna doğru elele tutuşup yürüdüler.

– Yoldaşlar artık eylem zamanı. Faşistlere liseleri, bu şehrin sokaklarını teslim edemeyiz. Ankara'dan haber geldi. Komünizm davamızı anlatmadığınız ev, girmedığınız sokak, konuşmadığınız bir kişi kalmayacak.

Konuşmasını coşku dolu heyecan ve pür dikkatle dinleyen gençleri tek tek gözleriyle taradı. Heyecanlıydı, hem de en az kendisini dinleyen gençler kadar. Yaşı kırklardaydı, ömrü protesto yürüyüşlerinde, mitinglerde, hapishane ve karakollarda geçmişti. Önündeki masada duran sürahiden çiçekli bardağa suyu doldurdu. Bir çırpıda içip konuşmasına devam etti.

– Hepiniz biliyorsunuz, önümüzdeki hafta 1 Mayıs İşçi Bayramı. Lisedeki bütün hazırlık ve etkinlikleri genç yoldaş arkadaşımız Bülent organize edecek. Dersler boykot edilecek. Bu hafta içerisinde de Cem Karaca, Uğur Sinemasında konser verecek. Bize gelen en son bilgilere göre faşistler sinemayı basacak ve bomba atacaklarmış.

Derin bir nefes daha aldı. Konuşmasını keserek sağında oturan gencin omzunu sıvazladı.

– Gerekli önlemleri yoldaşımız Kürşad organize edecek. Bu aynı zamanda Dev-Sol'un ilçedeki en büyük gövde gösterisi olacak. Akıllardan hiç çıkmayacak bir gösteri ve program olsun istiyoruz.

Bıyığı yeni terleyen genç biri arka sıralardan kalkarak konuşmayı böldü.

– Yoldaş, biz sizi ve Kürşad'ı her zaman bu ilçedeki komünizmin gerçek dava liderleri olarak görüyor ve biliyoruz. Yalnız kendisi ve buradaki yoldaşlar adına Kürşad'dan bir isteğimiz var. Bedeni ve ruhuyla komünizme inanmış bu arkadaşımızdan faşist adını değiştirmesini rica ediyoruz. Ya da kendine komünizm davasına yaraşır bir ad verirse çok memnun olacağız.

Kürşad yerinden ağır ağır kalktı. Salonun her köşesine göz gezdirdikten sonra:

– Yoldaşlar, öncelikle arkadaşımın övgü dolu sözleri için teşekkür ederim. Bir insanın doğumu, ölümü ve adı kendi elinde değildir. Ama hayatına yön vermesi kendi elindedir. Adımı değiştirmem konusunda arkadaşlarımla önerileri var. Bu davaya inanan birisi olarak dava arkadaşlarımla bana ‘Özgür’ adıyla hitap etmesinden onur duyuyorum. Özgür’ün özgürlük yolundaki mücadelesi elbet bir gün Türkiye’de ve dünyada bu işçi sınıfının özgürlüğe kavuştuğu anda anlam bulacaktır. Teşekkür ederim.

Tıklım tıklım dolu olan salonda alkış tufanı koptu. İlçe gençlik teşkilatı başkanı Haydar onun ardından söze başladı.

– Evet, arkadaşımızı duydunuz. Bu mücadelede Özgür ve özgürlük sembolümüz olacaktır. Salondaki alkış tufanını iki eliyle kesen başkan konuşmasına devam etti.

– Sıra, sokaklara yazı yazma konusuna geldi. Önümüzdeki haftaya kadar faşist mahallelerin duvarları ve evlerinin kapısına varıncaya kadar yazılmadık bir yer kalmayacak. Bu görevi yürütecek arkadaşlarımız burada kalsınlar, diğer yoldaşlar gidebilir.

Şehriye Ana, sabah namazını huşu içinde eda ettikten sonra ellerini havaya kaldırıp duaya başladı. Duadan da öte bir yakarıştı bu. Sesi yatak odasında hasta yatan Baki Emmi’ye kadar geliyordu.

– Ey Rabbim. İşte sana elimi açıp yalvarıyorum. İmanımızı, Kur’anımızı ver. Devletimize, milletimize zeval verme! Bu milletin düşmanlarını güldürme! Çocuklarımıza ihsan ver! Kardeşi kardeşe düşürme! Evlatlarımız sabah okuluna, işine giderken akşam sağ salım gelip gelmeyeceği belli olma-

yan karanlık günleri yaşıyoruz. Tüm ümmeti Muhammed'in çocuklarını kazadan beladan korusun! Ana babalarını gözü yaşlı bırakma! Kürşad'ım, Devrimim ve Aydınımı korusun Ya Rabbi, Amin!...

Duasının sonunda sesi ve elleri titremeye başladı. Yorgun yılların acısına şahit gözlerinden iki damla yaş döküldü. Ellerini kaldırıp yüzünü sıvazladı. Seccadesini toparladıktan sonra yatak odasına gitti. Yıllarca bir yastığa baş koyup acıyı bal eylediği kocası, gece boyunca çektiği sancuların ızdırabından daha yeni uykuya dalmıştı. Kocasının kafasını kaldırıp, yastığı kabartıp tekrar başının altına koydu. Evlendiği günden bu yana fiske vurmamak bir yana hakaretvari bir söz işitmemişti kocasından.

Ancak bazı zamanlar onun naif ve yumuşak huyluluğuna çok kızılıyordu. Gerçi bir yetime, bir mazluma birisinin haksızlık yaptığını gördüğünde arslan kesildiğini gayet iyi biliyordu. Çok kere kendisi ve çarşıdaki esnaf buna şahit olmuştu. Yalnız çocuklarına biraz sert bir baba olsaydı daha iyi olurdu belki. O zaman baba ve oğulları birbirlerini sevip sayarlardı. Bu duruma gelmelerinde kendisinin de kusuru yok değildi. Çok şımartmıştı. Amcaları dayıları da... Daha ilkokuldayken amca ve dayıları, tatilde kınalı kuzularını Ankara'ya götürüyorlardı. Oradaki siyasetin kokusu, mürekkebi bunlara da buluşmuştu. Buna asla müsaade etmemeliydi. Ama olan olmuştu bir kere...

İkinci katın merdivenlerinden çıktı. Sağ taraftaki küçük Devrim'in kapısını araladı. Derin bir uykudaydı. Alnından öptü. Üzerindeki yorganı üstüne çekti. Kapıyı kapatıp tandır tarafındaki odaya yöneldi. Şehriye Ana'nın her sabahki âdeti üzere Kürşad'ının oda kapısını araladı. Odası içki ve sigara kokuyordu. Yatakta horlayarak uyuyan oğlunun saçlarını sıvazladı. Yataktan düşen yorganı üzerine tekrar örttü. Babası kaç defa 'Hanım bu çocuk içki mi içiyor yoksa? Evde bir koku

var.' dediğinde hep paylamıştı onu. 'Bey, yan komşumuzu bilmiyormuş gibi konuşuyorsun. Eve ayık geldiği gün vaki mi? Koku oradan geliyor. İki de bir bahane edip durma.' derken komşuyu da bu işin içine kattığı için 'Allah affetsin' diye aralıksız tövbe ederdi.

Sonra Aydın'ın tandır yanındaki küçük pencereci odasına... Her zaman olduğu gibi sabah namazını kılmış, pencere kenarındaki kerevette tespih çekerken bulurdu onu. Aydın siyah gür sakallarını sıvazlarken annesi kapısını vurup içeriye daldığında hafiften toparlanırdı. Şehriye Ana, oğlunun oturduğu kerevetin kenarına ilişir, müşfik sesiyle:

- Namazını kıldın mı oğlum? Allah kabul etsin.

Aydın tespih çekmeye ara vermez, başıyla annesine selam verirdi. Şehriye Ana kerevetten kalkar, kapıyı aralıklı bırakıp odayı terk ettikten sonra mutfığa gidip çay demler, kahvaltı hazırlığına koyulurdu.

Cem Karaca'nın geldiği hafta ilçe merkezi savaş alanına döndü. Sağcı, solcu gruplar, taşlı sopalarla birbirlerine saldırdıkları dükkânlarının kepenklerini indirmede geciken bazı esnaf vitrin camlarının birer birer inmesine buruk bir ifadeyle şahit oldular. Bazısı da mal, hırdavat paketlerinin ardından korku dolu gözlerle, maç izler gibi meydana bakan kavgayı seyrediyordu.

Merkezden Başpınar mahallesine doğru yukarı çıkan parke taşlı yoldan solcu gençler grup grup toplanır, Çarşıbaşı Cami'ye kadar slogan ata ata inerlerdi. Bu yol tam şehir merkezindeki dört yol ağzında son bulurdu.

Taş, sopa havada uçuşurken, solcu grup hemen bu yolu ara ara kesen dar sokaklara saklanırdı. Düşman belledikleri sağcı grup da bu meydanın karşısındaki tüpçü, dondurma-

cı ve kırtasiyecinin önündeki kaldırımında yerini alırdı. Solcu grubun ellerinde taş, sopa her ne varsa sağcılarının üzerine yağmur gibi fırlattıktan sonra geriye kaçıp sığınacakları ara sokaklar olmasına rağmen sağcı grubun saklanacağı bir yer yoktu. Dolayısıyla gelen saldırıları, püskürtüp bertaraf etmekten başka çareleri yoktu. Açık alanda hedeftiler.

O hafta içerisinde iki gün aralıklı olarak sokak kavgaları devam etti. Polis, jandarma bu durumdan yılmıştı artık.

Uğur Sinemasında akşam dokuzda başlayan Cem Karaca konseri öncesinde de küçük çapta çatışmalar çıktı. Polisin müdahalesiyle bu çatışmalar bastırıldı. Kızlı, erkekli liseli gençler, sol elleri havada enternasyonal marşı eşliğinde konsere gelip iki saatlik konser sonrası aynı heyecan ve sloganlarıyla sinemadan çıkıp evlere dağıldılar.

Bütün bu kavgaya ve çatışmaların ardından her iki tarafın önde gelen liderleri karakola alınıp nezarete atıldılar. Bildik sorgulamalar sonucu yirmi dört saat sonra serbest bırakıldılar. Bunların arasında Devrim'le Kürşad yoktu.

Devrim kendisinden yaşça ve fiziken büyük ağabeyleri arasında en ön saflarda yer alırdı. Bu kavgalarda üzerine yağmur gibi gelen taşlara aldırmandan beline sardığı zinciri sağ eline dolayıp havada birkaç kavis çizdirdikten sonra hızla solcu grubun üzerine atılırdı. Sağcı grup, Devrim'i gördükten sonra onlar da ellerindeki sopa zincir ve taşlarla solcu grubun hamlelerine cevap verirdi. Bu saldırılarda her iki taraftan yüzü gözü kan içinde kalanları, arkadaşları meydandan çeker, ortada kalanları da kenarda duran ambulanslar toplardı.

Devrim'in beline doladığı zincir lisede de meşhurdu. Okul dağılırken havada savrulan bir zincir varsa bu oradaki çatışma ve kavganın fitilinin ateşlendiğinin işaretiydi.

Tek başına okul çıkışındaki merdivenlerin önündeki kapağıya dikilir, sol grup öğrencileri tek başına çil yavrusu gibi dağıtırdı. Bıçak, sopa gibi kesici delici aletler onu yıldırmazdı.

Okul önünde veya sokak kavgalarında Kürşad'la hiç karşı karşıya gelmemişti. Esnafı, öğrencisi, öğretmeni ve her iki grubun kavgaya karışan elemanları arasında farklı tahminler yürütülürdü. Kardeşlik, kan bağının davadan, siyasetten daha ağır basacağı bu nedenle de her ikisinin de birbirine el kaldıramayacağı inancı esnafı, öğrencisi, işsizi arasında yaygındı. Diğer bir görüşe göre de Devrim'in ve Kürşad'ın davaları uğruna kimseyi tanımayacağı... Bahse girenler bile vardı. Kader bu zamana kadar onları karşı karşıya getirmemişti. Karşı karşıya geldiklerinde ne yaparlardı?! Şehir insanı buna da kafa yormuyor değildi.

Bugün arefe... Şehirdeki pazar yerleri ana baba günü... Civar köylerden gelenler, mağazalardan çocuklarına elbise, basma, entari, ayakkabı alıyorlar. Tatlıcısı, börekçisi, kahvecisi, berberi ile bütün esnafın yüzünün güldüğü günlerden biri bugün. Hummalı alışveriş trafiğinin içinde insanlar sağa sola koşturuyorlar. Kilo kilo bayram şekerleri tezgâhlarda kısa sürede yağmalanırçasına tüketiliyor. Evlerde çörek ve tatlılar ocakta, tandırda pişerken kızgın yağ kokusu havaya karışıyor. Gelini kızı, bayram temizliği telâşesi sarıp gün boyu süpürgeler kilimlerin halıların üzerinde geziniyor.

Öğle namazından sonra da mahallelinin yaşlısı, genci elerinde Kur'an ve Kur'an cüzleriyle mezarlığın yolunu tutup kabir hayatındaki akrabalarıyla bayramlaşıyordu. Aydın da anasının eline tutuşturduğu sipariş kâğıdıyla o dükkân senin, bu dükkân benim habire koşturuyor un, şeker, deterjan, et filandı derken kan ter içinde kalmış, iki elindeki filenin ağırlığıyla fırsat buldukça soluklanıp alnından şıpır şıpır akan teri elinin tersiyle siliyordu.

İki yıl öncesine kadar evin alışverişini küçük biraderi Devrim yapardı. Zira kendisi alışverişten nefret ederdi. Daha önceleri hâli vakti yerindeyken babası sabah namazını müteakiben erkenden pazara iner, öğle sıcağına kadar bir at arabası yüküyle yorgun argın eve gelirdi. Sağlık da insan için, hastalık da... elden ne gelir. Babası yatağa düşünce mecburen iş başa düşmüştü. İki bayramdan beri Devrim de Kürşad da yakın illerdeki mitinglere gitmişlerdi. Daha dün gibiydi sanki. İkisini de küçükken çok dövüştü. Camiye gittiklerinde hocanın önünde sûre ezberlerken hoca dayağından sonra bir de kendisi evde dayak faslından geçirirdi. Korku belasıyla neredeyse hemen hemen küçük sûrelerin tamamını ezberlemişlerdi.

Ne güzeldi o günler. Sabah namazı için kapılarına dayanır, zorla ellerinden tutup bahçedeki soğuk suda abdestlerini aldırır, ellerinden tutup camiye götürürdü. Devrim kaç defa namazda uyuyakalmıştı. Kucağına alır, eve kadar taşır, yatağına yatırır.

Ya şimdi? Kürşad 'Din afyondur, uyuşturucudur. Geri kalmışlığın temelinde din vardır.' diyordu. Diğeri şükür cuma namazlarına gidiyordu en azından. İkisini birkaç kez dövme-yeyeltenmiş, Kürşad da Devrim de diklenmişlerdi kendisine. Kardeşleri eskisi gibi değildi. Boy atmış, güçlü, sıırım gibi delikanlı olmuşlardı artık. O zaman dayağın, bağırıp çağırmanın kâr etmeyeceğini anlamıştı.

Eski halin tam ortasında küçük havuzun beton kenarlığına oturup soluklanırken bunları düşündü. Küçük, çelimsiz ayakkabı boyacısı çocuğun 'Badem yağı, boyalıii abiler!' diyen inceden sesini duyar duymaz düşüncelerinden sıyrıldı. Havuzun ortasında başı yukarıda isteksizce akan musluktan elini yüzünü yıkadı. Mendiliyle elini, yüzünü kuruladıktan sonra havuz içindeki kavun, karpuz kabuklarına, çürük domateslere baktı. Temizlik apayrı bir şeydi. Sadece bir insanın ya da bir toplumun adının müslüman olması, demek ki temiz

olması için yetmiyordu. Oysa temizlikle ilgili onlarca ayet ve hadis vardı. ‘Temizliği öğretmek, her şeyden önce bir alışkanlık haline getirmek zor!’ diye düşündü.

Elindeki fileleri son kez kaldırıp karşısında duran kasaba yöneldi. Kıymayı da aldı mı bu alışveriş belasından kurtulmuş olacaktı. Bu arada anacığının bayram sabahı yaptığı şehriye çorbası aklına geldi. İçine birazcık kemikli yağlı eti atınca ne de güzel olurdu ya... Adımlarını sıklaştırdı. Vakit nerdeyse öğlene geliyordu. Cemaatle kılacağı namazı kaçırmamalıydı.

Arefe gecesi... Odadaki keskin ilaç kokusu, boğuk hava onu iyice bunaltırmıştı. Şehriye Ana sabah, öğle ve akşam döşediği kabartıp kocasını tekrar yatağa yatırdı. Odanın basık havası dağılsın diye pencereyi kısa bir süreliğine açıp kapattı. Sonbaharın son demleri. Baki Emmi, iyiden iyiye halsizleşmeye başlamıştı. Artık ihtiyacını gidermek için karısının yardımına ihtiyaç duyuyordu. Kadıncağız kocasının koltuğunun altına giriyor, tahta merdivenlerden ağır ağır inerek bahçedeki hacethaneye götürüyordu. Bu hastalığa yakalanalı gece gündüz çalışmaktan yorulmayan Baki Emmi epey güç, kuvvetten düşmüştü. Bu gece de hasta yatağında yatarken yastığının altına bir yastık daha koymasını istedi evdeşinden. Kesik kesik nefeslenmenin ardından Aydın'ı çağırttı. Şehriye Ana çok üzgündü. Kader arkadaşı, kocası, gözünün önünde bir mum gibi eriyordu. Odadan çıkıp merdivenlerden indi, Aydın'ın tandır yanındaki odasına gitti. Babasının çağırdığını söyledi. Babasının kolay kolay odasına çağırdığı vaki değildi, telaşlandı. Gerçi birkaç kez hal hatırını sormak için gitmişti yanına... ‘Hayırdır inşallah!’ diyerek elindeki tespihi bir kenara bırakıp kapıya yöneldi. Kardeşlerinin ve kendisinin bu zamana kadar yaptıkları ve almış oldukları kararlar hakkında herhangi bir yorum yapmamıştı babası. Bu bir yana ne kendisine ne de onlara bir tokat bile attığını görmemişti. Yapmış oldukları bir

hata ve kusur neticesinde anaları: ‘Bey şu çocuklara bir şey demeyecek misin Allahaşkına!’ diye sitem ederken ‘Hanım bunlar çocuk. İnsan hata yapa yapa doğruyu bulur elbet. Sopa insana yakışır mı’ derdi. Öyle olsa da babasına kırgınlığı da yok değildi. ‘Erbakan’ın partisine oy ver’ dediğinde hiç sesini çıkarmamıştı. Sol partiye oy vermediği de muhakkaktı. Öyleyse ya Devrim’in partisine ya da Adalet partisine oy veriyor olmalıydı. Bu zamana kadar rengini hiç de belli etmemişti.

Bu düşünceler içerisinde babasının odasının kapısına geldi. Kapıyı üç kere vurduktan sonra aralayıp içeri girdi. Hasta yatağındaki babasına selam verdi. Babası başıyla selamını aldı. Sırtında destek duran yastığı biraz daha kaldırmasını istedi oğlundan. O da sözü ikiletmeden önce babasını iki omzundan kavrayıp doğrulttu, ardından yastığı kabartıp biraz daha yukarıya yerleştirdi. Yarım bardak su vermesini istedi. Zorla üç yudum içti, bardağı elinden alıp masaya koydu Aydın.

Aydın babasını ilk kez böylesine çok zayıf ve bitkin görüyordu. Merakını yenemeyip konuşmasını beklemeden:

– Beni emretmişsiniz baba. Sizi dinliyorum.

Babası sağ elini kaldırıp elinin tersiyle alındaki teri sildi. Ağırdan ağırdan konuşmaya başladı.

– Yarın Kurban bayramı değil mi evlat?

– Evet baba, nasip olursa...

– Kardeşlerin nerede? İki gündür, seslerini duyamıyorum.

Aydın için en zor soru da buydu. Geçıştirmenin imkanı yoktu. Babasının ısrarlı bakışları karşısında çaresizdi.

– Şey... baba... ikisi de mitinge gitti. Kürşad Amasya’ya, Devrim de Samsun’daki mitinge...

– Sence bayrama yetişirler mi oğul?

Aydın ‘keşke’ diyordu içinden. Keşke yetişseler. Yüreğinin sesiyle dilinden düşenler farklı oldu.

– Allah'ın izniyle baba. İnşallah burada olurlar.

Babası bir ara gözlerini yumdu. Gözlerini açtı ve derin bir nefes aldı. Aydın: 'Söyleyecekleri, çok uzun ve önemli olsa gerek' diye tahmin yürüttü.

– Evlat, sence ben nerede yanlış yaptım?

Bu soru karşısında afalladı. Babası kendisinden kusurlarını, bu zamana kadarki yanlışlarını söylemesini istiyordu. 'Şöyle yaptın, böyle yaptın.' demek ne haddineydi?

– Estağfurullah babacığım. O nasıl söz?

– Hayır, hayır. Benim de bazen gerçekler yüz yüze gelmem gerekiyor. Demek ki hayatımda yanlışım, yanlışlarım olmuş ki Allah da beni böyle imtihan ediyor. Sen en büyük oğlumsun. Senden en azından doğruları açıklamayı, yüzüme karşı söylemeni beklerim.

Babasının bu sözlerinden cesaret alıp düşüncelerini açıkça ifade etmek istedi.

– Baba, bu zamana kadar, boğazımızdan haram lokma geçmedi. Okuttun, büyüttün. Adam olmamızı istedin hep. Bir baba olarak elinden gelen her şeyi yaptın. Kimseye muhtaç ettirmedin...

Aydın burada biraz durakladı. Babasının soru sormasını bekler gibi yüzüne baktı.

– Peki evlat, niye kardeşlerin ortalarda yok. Şu ölüm döşeginde neden babalarının hal hatırını sormazlar. Demek ki babama bir şeyler yapmışım ki oğullarım da bana bunu yapıyor. Gene de canları sağolsun!

– O nasıl söz babacığım. Allah gecinden versin. Siz dini bütün insansınız. Müsterih olun. Oğullarınız, aileniz hatta konu komşu, yardıma muhtaç kim varsa koşturdunuz. Yalnız Devrim ve Kürşad'a gelince...

Babası kulaklarını kabarttı. Yatakta biraz daha doğruldu.

– O konuda biraz ihmalkâr davrandığınızı düşünüyorum. Şüphesiz amcalarım, sizin kardeşiniz, dayılarım yani kayınbiraderleriniz. Onlar bu çocukların beyinlerini yıkadı. Ektikleri tohumlar gül yerine zehir çıkardı. Belki onların bu eve girmelerine bu çocukları zehirlemelerine engel olabilirdiniz diye düşünüyorum.

– Aydın oğlum kapımı çalan, değil amca dayıların sokaktan bir dilenci dahi olsa onu kovduğumu ve yüz çevirdiğimi gördün mü? Baban hiç böyle bir şey yapar mı?

– Baba sizi üzmem istemiyorum. Hasta ve yorgunsunuz. Ne amcalarım ne de dayılarım bir gün sizi arayıp sormadılar. Konu komşu bile onlardan daha vefalı ve kadirşinas. Çarşı pazara çıktığınızda esnafı, tüccarı size hiç hürmette kusur etmedi. Nereye gitseniz insanlar size çay, kahve ikram etmek için yarışıyor...

Ama ne çare ki bu siyasetin keskin kılıcının her iki tarafı da bize bakıyor. Ben de son zamanlarda siyaset girdabına kapılmadım değil. Kardeşlerimin yanlış yola kapılmasında benim de kusurlarım çok lakin...

Anlamıştı babası. ‘Baba bunda sizin kusurunuz daha çok, ihmalkâr davrandınız’ demeye getiriyordu. Lafı çok uzatıp babasını daha da yormak istemiyordu. Kafasını yastığa dayadı. Gözlerini tavana dikti. Aydın’a bakmadan konuşmaya çalıştı.

– Galiba haklısın oğlum. İnsan bazen hata yapa yapa doğruyu bulur. Neyse olan oldu gayri. Senden ve kardeşlerinden helallik almak niyetim. Benden size her ne hak ve hukukum varsa kat kat helal olsun. Anandan da helallik aldım. Anana, kardeşlerine iyi bak. Ne de olsa bu evin büyüğü sensin.

Ok gibi yüreğine işleyen bu sözler karşısında yerinden fırladığı gibi babasının ellerine sarılıp öpüp koklamaya başladı. Bu arada uzun zamandır unuttuğu gözyaşları damla damla dökülüyordu gözlerinden.

– Babacığım o nasıl söz? Bizim sizde ne hakkımız olabilir ki! Oğullarınız olarak size dert ve cefadan başka ne verdik!

– Dinle, sözümü kesme evlat. Kardeşlerini her neredelerse bul, getir bana. Dünya gözüyle üçünüzü bir arada, yan yana görmektir muradım. Sizlerden tek dileğim ve arzum budur.

– Babacığım, bu sözleriniz beni derinden yaralıyor. Rica ederim kendinizi konuşarak yormayın.

Baki Ağa titreyen elleriyle Aydın'ın eline sıkıca sarılmış, bırakmak istemiyordu.

– Peki baba, sabah hemen yola çıkarım.

– Hayır evlat, hemen şimdi git! Gecikme, bul onları. Bul ve getir bana evlatlarımı.

Aydın, babasının feri gitmiş gözlerindeki anlamlı ve ısrarlı bakışları karşısında dayanamadı.

– Peki babacığım. Onları bulup getireceğim. Yeter ki siz rahat olun. Çok konuşarak bir hayli yoruldunuz. Biraz istirahat buyurun.

Babası ellerini ısrarla tutuyor, bırakmak istemiyordu. Elleri ellerinden zor kurtardı. Yorganını iyice üzerine örttü. Damarları çıkmış nasırlı ellerini avuçlarının içine alıp defalarca öptü. Başucunda kısa süre bekledi. Yorgun bedeni sohbete dayanamamış, gözlerini kapatıp derin bir uykuya dalmıştı.

Kapısını aralayarak dışarı çıktı, odasına indi. Kendisini derin düşüncelere kaptırdı. Şimdi bu geç vakitte nereye, nasıl gidecekti? Bu saatte ne Amasya'ya ne de Samsun'a vasita bulmak mümkündü. Ankara Samsun hattındaki otobüsler tıklım tıklım doluydu. Yol kenarındaki otobüs konaklama tesislerinden birine gitse yine almazlardı. Bayram arefesinde yolcular ayakta gidiyordu. 'Hele sabah olsun. Sabah namazı ve bayram namazını eda ettikten sonra yola çıkarım' diye düşündü. Önce

Amasya'ya... Devrim'i bulduktan sonra Kürşad'ı almak için de Samsun'a iki kardeş olarak giderlerdi. Tespihini hızlı hızlı çekmeye başladı. Şunun şurasında sabah ezanına dört beş saat ya vardı ya yoktu. Kur'an okuyup dualarla uyumadan sabahlamaya karar verdi.

Bayramın birinci günü... Baki Ağa, öğle vakti bu dünyadan göçtü. Selası okunur okunmaz konu komşu, esnaf, eşi dostu evine koşuşturdular. Erkeği bir tarafta, kadını bir tarafta bayramlaşmayı yarıda bıraktılar. Bayram evi ölü evine dönmüş ağlaşmaların ardı arkası kesilmiyordu. Cami imamı da eve geldikten sonra ikindi vaktine doğru B. mezarlığına defnedilmesine karar verildi. Ancak Şehriye Ana ısrarla bunu reddediyordu. Arslan gibi oğulları gelmeden, babalarının soğuk yüzünü görmeden nasıl buna müsaade edebilirdi. Gözleri de umudu gibi yollardaydı. Akşam bu beklentilerle geçti. Bayramın ikinci günü yine oğullarından bir haber çıkmadı.

Evinin direği, sırdaşı, gönüldaşının fani dünyadan göçüşü, diğer yanda da üç arslan parçası evladının ortalıklarda olmayışı... Kadıncağz yüreğini dağlayan kor ateşini unutmuş, civan gibi oğullarının derdine düşmüştü. Her üçünü de arkadaşlarından, dostlarından sordu, soruşturdu. İlçe parti merkezlerine, karakollara saat başı komşu çocuklarını gönderdi. Yoktular, yer yarıldı da yerin dibine girmişlerdi sanki. Şehriye Ana, havada uçan kuştan medet umuyordu.

Mahallenin yaşlıları cenazenin üç gün bekletilmesinin caiz olmadığını, böyle bir durumdan Allahın da mevtanın da razı olmayacağını dile getirdiler. Yalçın bir dağ gibi kocasının ölümü karşısında metanetini koruyan Şehriye Ananın omuzları düştü, kolu kanadı kırıldı. Yapacak bir şey yoktu. Cenaze evden alınıp camiye götürüldü. Yıkanıp musalla taşına kondu. Cenaze namazına gelen cemaat camiye, caminin bahçe-

sine sığmamış, yollara taşmıştı. Bu mahalle hiçbir cenazede böyle kalabalığa şahit olmamıştı. Bu dünyadan öteki dünyaya böylesine kalabalık bir grup tarafından son yolculuğuna uğurlanışı, bir faninin görebileceği en büyük bahtiyarlığı olsa gerekti.

Yalnız bu bahtiyarlıkta acısı tarif edilemez bir burukluğu da itiraf etmek gerekiyordu. Civar mahallelerden, köyünden, şehrin delisine varıncaya kadar herkes cenazesindeyken kanından, canından oğulları kardeşi, kayınbiraderleri yoktu.

Tekbirler eşliğinde B. mezarlığındaki ebedi ikametgâhına bayramın üçüncü günü ikindi namazından sonra defnedildi. Cemaatin bir ucu mezarlıkta, diğer bir ucu da İ. P. Mahallesindeydi.

Şehriye Ana, kocasının ardından gözyaşı dökerken bir raftan da hala evinin çatal kapısının gıcırdayarak açılıp oğullarının içeri dalmasını bekliyordu.

Babalarının vefatından tamı tamına beş gün sonra geldiler. Analarının boynuna birer birer sarılıp ağlaştılar. Sağda solda 'Ne hayırsız evlatlarmış. Babalarının cenazesi bir yana, mezarına bir kürek toprak atmaktan aciz insanlarmış. Allah böyle çocukları kimsenin başına vermesin' gibi laflar kulaktan kulağa dolaşıyordu.

Ne çare ki Devrim bayramdan iki gün önce, Kürşad da bayram arefesinde yapılan gösterilerde polis tarafından karakola götürülmüş sorguya alınmıştı. Ağabeyleri Aydın da kardeşlerini ararken Amasya'da gösterinin tam ortasında kalmış, atılan bir taş sonrası yere yığılıp kalmıştı. Kendine geldiğinde karakoldaydı. Derdini anlatana kadar akla karayı seçmiş, sicilinin temiz olmasına binaen serbest bırakılmıştı. Çıktığında bayramın ikinci günüydü. Akşam eve telefon etti-

ğinde babasının acı haberini duyar duymaz bir kere daha yere yığılıp kalmıştı. Uzun süre kendine gelememi. Yoldan geçenlerin yardımıyla toparlandı. Babacığının son vasiyetini yere getirememenin acısı yüreğini paramparça ediyordu. Ağlamak istedi, ağlayamadı. Devrim'i bulmalıydı bir an önce. Büyük ihtimalle çıkan olaylar sonucu ya karakolların birinde ya da otobüsün birine binip eve dönüyor olmalı diye tahmin etti. Yine de yapılması gereken iş önce karakollardan sordurmak olacaktı. O da onu yaptı. Çok geçmeden küçük çapta bir araştırma ve soruşturma sonucu merkez karakolunda olduğunu öğrendi. Hemen karakola gidip kardeşiyle ilgili durumu komisere anlattı. Cenazelerinin olduğunu bir an önce cenazeye yetişmeleri gerektiğini... Komiser ciddi bir durum söz konusu olmadığına kanaat getirdi. Nitekim büyük çapta çıkan bir olay da yoktu zaten. Tutanak tutulup kısa süre içinde Devrim'i bıraktılar. Aydın soğukkanlılığını koruyarak babasının vefatını söyledi. Devrim bir anda şok geçirdi. Bu dünyada duyacağı en kötü ve acı haber bu olsa gerekti. Gözleri boşluğa takıldı, uzun süre öylece kalakaldı. Omuzlarından silkeleyerek Aydın onu kendine getirmeye çalıştı:

– Devrim, kendine gel. Artık olan oldu. Allah rahmet eylesin. Bari mezarına iki kürek toprak atmaya yetişelim. Hemen gara git. Bir otobüse bin ve cenazeye yetişmeye çalış. Ben de Kürşad'ı bulmak için Samsun'a gideyim.

Devrim'in uyurgezer halini gören Aydın, suratına iki tokat yapıştırdı.

– Hadi durma diyorum sana. Kaybedecek zamanımız yok.

Devrim'i sırtından itekledi. Şuursuz adımlarla yürümeye başlamıştı kardeşi. Hızlı adımlarla ardından deli gibi otogara doğru koştu.

Aydın da vakit kaybetmeden Samsun otobüsüne bindi. Üç dört saatlik yolculuktan sonra Samsun'a vardı. Burada da

fırtına sonrası sessizlik hâkimdi. Devriyeler gar civarı ve şehir merkezinde cirit atıyorlardı. Parti binasına gitti, kapalıydı. Karakolları gezdi. Yer yarılmıştı da yerin içine girmişti sanki.

O gün sabahtan akşama kadar kardeşini aradı. Esnafa sordu, soruşturdu. Herkes olan bitenden haberi yokmuş gibi davranıyor, kimisi de onun sivil polis ya da başka resmî görevli biri olacağını düşünerek cevap vermeye tenezzül etmiyorlardı. Şehrin işlek, kenar mahallelerine varıncaya kadar ayak basmadık yer bırakmadı. Ayaklarına kara sular inmişti. Solcu öğrencilerin takıldığı kahvelerin adresini aldı. Kimse-nin ağzını bıçak açmıyordu. En sonunda stad civarındaki izbe bir kahveyi buldu. Hırpani kılıklı, saçı sakalına karışmış bir genç yardımcı oldu. Şehir dışında bir apartmanın bodrum katındaki bir öğrenci dairesinde kardeşini saklıyorlardı. Onu bulmuştu. Şükür sağ salımdı.

Kürşad ağabeyini birden karşısında görünce şaşırılmıştı. Ağabeyi buradaysa demek ki önemli bir durum vardı. Meraklı gözlerle baktı. Odada daha üç kişi vardı.

– Ne zamandan beri seni arıyorum. Haydi toparlan eve gidiyoruz.

Yıllardan beri ilk kez karşı karşıya birebir konuştukları bu andı. Kürşad merakını yenemedi:

– Ne var, ne oldu? Aileden birinin başına bir şey mi geldi?

Aydın yutkundü, söylemek istedikleri boğazında düğüm-lenmişti sanki. Kardeşine, sonra diğer arkadaşlarına baktı.

– Çekinme, onlar benim yoldaşlarım. Gizlim saklım olmaz onlardan. Çatlatma adamı.

Küçük kardeşine iyice yaklaşıp boynuna sarıldı. Yüzüne bakmadan omuzlarından kaldırıp kucakladı.

– Başımız sağolsun. Babamız Hakk'ın rahmetine kavuştü.

Duyduklarına inanamadı Kürşad. Elindeki çay bardağı yere düştü.

– Ne, sen ne diyorsun ağbi?

– Bayramın birinci günü öğle üzeri vefat etmiş. Ben de sizi bulmak için önce Amasya'ya geldim. Devrim'i nezarete almışlar. Beni de karakola aldılar. Durumu izah edinceye kadar akla karayı seçtik. Kardeşin şimdi eve gitti. Bayramın ikinci günü öğrendim. Bilmiyorum yetişir miyiz yetişemez miyiz. Gene de bir umut!

Kürşad hemen kapı arkasında asılı duran parkasını alıp bir çırpıda giydi. Uzun boylu yoldaş:

– Özgür! Ne yapıyorsun, aklını mı kaçırdın sen? Polisler fellik fellik bizi arıyor. Şu kapıdan çıktığın an enselenirsin. Gitme!

Arkadaşının ellerini omuzlarından çekip aldı.

– Sen ne diyorsun! Benim babam ölmüş. Korkak tavşanlar gibi hâlâ burada mı saklanayım ha?!

Kısa boylu, bodur olanı:

– Dur yoldaş! Madem gitmek istiyorsun. O zaman bir fikrim var. Halden Çorum tarafına giden kamyonlar her zaman vardır. Otobüsle gitmek tehlikeli. O kamyonlardan birisinin kasasına atlar, üzerine de çadır çekerseniz. Kimse şüphelenmez. Yolda çevirmelere de yakalanmamış olursun. Ama önce bu evden çıkıp sağ salım Eski Hale ulaşmak lazım. Hava da kararmak üzere. Birazcık bekle.

Aydın, bu fikri gayet makul buldu.

– Doğru söylüyor. Biraz bekleyip bir taksiye atlar, Eski Hale gideriz.

Diğerleri yere oturup çayını yudumlamaya başladı. Kürşad bu arada oturanlara sırtı dönük zemin katın penceresinden dışarıya bakınırken gözlerinden akan gözyaşlarını gizli-den silmeye çalışıyordu.

Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Evin bahçesindeki çeşme yanındaki iğde ağacına artık kuşlar konmuyordu. Babasının sabah vakti erkenden çatal kapıyı gıcırdatarak çıkışı, Hacı Musa'nın fırınından aldığı nar gibi kızarmış, buram buram kokan ekmeğin tadı yoktu artık.

İki katlı ahşap, bahçesi geniş ev, sanki yıllardan beri sessizliğe terk edilmiş harabeye benziyordu. Ata dedikleri ataymış ya. Gölgesi, hasta yatağında aldığı nefes bile güven ve hayat kaynağıymış meğer kendilerine... Varlığında fark edilmeyen yokluğunda ise düğüm düğüm adamın yüreğine oturan kimsizlik ve gariplik korkusu...

Kürşad son zamanlarda hep bunları düşünüyordu. Babasını ne çok sevdiğini geç fark etmişti. Sevgiyi ifadenin, tanımlamanın yolları ne kadar engel ve engebelerle doluymuş. Yavaş yavaş omuzları çöken, nasırlı elleriyle sabahın erken vaktinde kalkıp bahçe çapalayıp, domates biber eken, hasta yatağına düşen adamın bir gün erkenden göç edip gideceği kimin aklına gelirdi ki... Göçmüştü işte, hem de sessizce, habersizce...

Babası kendisini çok sevmiş miydi? Kardeşlerinden en çok hangisini seviyordu. Aydın'ı mı, Devrim'i mi yoksa kendisini mi! Elbette ki Aydın'ı diye düşündü. Beş vakte beş vakit katan, geceli gündüzlü ibadet eden biricik oğlu Aydın'ı olacaktı elbet. Ağabeyiyle babasının birkaç kez tartışmalarına şahit olmuştu. Niçin Erbakan'a oy vermedin diye babasına sitem ederken görmüştü Aydın'ı. Babası da ne Arap'tan, ne Acem'den ne de elin gâvurundan bu memlekete bir hayır geleceğinden bahsetmişti. Aydın bu eleştiriler karşısında birkaç kez babasına sesini de yükseltmişti.

Kendisine gelince ... Babasının hoşuna gitmeyen her hal-tı bir bir yapmıştı. Kaç kez kahvede, parti binasında hararetli coşkulu sohbetlerin ardından Sarı Bilal'in birahanesine

kendilerini atıp rakı şişesinde balık olduktan sonra dar sokak aralarından eve sallana sallana gelmişti. Zavallı anacığı, gecenin kör vaktinde dış kapının aralandığını duyar duymaz bir çırpıda merdivenden aşağı iner, koluna girip güç bela yatağına yatırır. Bütün bu gürültü patırtı içerisinde babasının ya kör ya da sağır olması gerekirdi.

Bazı günler kafadarlar bir araya gelir, odada eylem planları yapar, çektikleri sigara dumanı ve içtikleri bira ve votkanın kokusu kesif bir şekilde odayı kaplar, diğer odalara da yayılır. Eve gelmediği günleri de hatırladı. Babası bir kez önüne çıkıp ne bağırması ne de nasihatvari bir söz söylemişti. Bütün bunlar gözünün önünden film şeridi gibi akıp gitti. Varlıkta hiçbir şeyin kıymeti yoktu. Yoklukta birtakım değerlerin kıymeti anlaşılıyordu. Açlıkta, ekmeğin, susuzlukta suyun, düşmanlıkta dostluğun değeri... Sevgi yoksa her şey eksikti.

Babası öleli, delişmen, çılgın, kural tanımayan Kürşad gitmiş yerine donuk, durgun ve solgun biri gelmişti. Parti binasında, kahvede yolda bayırda yoldaşlarıyla sohbet ederken düşünceli ve durgun buluyorlardı. Deli fişek gibi hızlı, atik ve heyecanlı adamın ruhunu çalmışlardı sanki. Bu Özgür'ün karakteriyle örtüşen bir durum değildi. Ne hastalık ne aşk... Davası, komünizme inancı; onun aşkı, derdi, hastalığı, ailesiydi. Böylesine tutkulu bir aşk, neredeyse Moskova sevdasına dönüşmüştü. Ankaradan tanıdık hızlı solcu ağabeyleriyle sohbetlerinde bir ara Moskova'ya gidip komünizmin göbeğinde eğitim alıp bu aşkını daha da körüklemek niyetindeydi.

Kürşad'ın bu sessizliği ve durgunluğu anasının gözünden de kaçmadı. Eve gün batmadan geliyor, sabah erkenden kalkıp işine gidiyordu. İçki olayı hemen hemen hiç yoktu artık. Sigara da emzik gibi durmuyordu artık dudaklarında.

Devrim'de de fark edilir derecede değişiklikler vardı. Kavga, dövüşten elini eteğini çekmişti. Uysal kedi gibi okuluna

gidiyor, dersini dinliyor, okul bahçesinde hır gür çıkarmadan volta atıyordu. Solcu öğrenciler, birkaç kez laf atıp tahrik etmeye çalıştılar. Nafile... hiç oralı olmadı. Bu durum Nesrin'in de hoşuna gitmiyordu. Keşke eskisi gibi kavgacı, hırçın delişmen olsaydı. Şimdiki hâli Devrim'e hiç yakışmıyordu. Kendisine sataşanlara tepki göstermiyor, ödlele tavuk gibi kaçıyor-du. Bu yeni hâliinden ürkmüştü Nesrin. Acaba birisine âşık mı oldu diye düşündü. Yok, yok mümkün değildi. Olsa ânında duyardı. Zira burası küçük bir yerdi. Babasının vefatı onu sarsmış olsa gerek diye düşündü. Yanına birkaç kez sokuldu. Devrim farkına bile varmadı.

Serseri ruhlu, macera delisi bu çocuğa nasıl âşık olmuştu bir türlü anlayamıyordu. Üstelik dünya görüşü taban tabana zıt bir adamla. Aşkın gözü körmüş demek ki. Aşkın tarifi yoktu, aşkı anlatmak da zordu. Bir kaba, bir şeikle girecek bir varlık da değildi zira.

Karl Marks'ın Das Kapital'ini onlarca kez okumuş neredeyse satır satır, kelime kelime ezberleyecek duruma gelmişti. Elinde sigarası yastığa uzanmış lambanın zayıf ışığı altında aynı kitabı okumaya devam ediyordu. Yattığı somya, sağa sola ırgalanışında gacur gucur ötmeye başlıyordu. Bu sese de sinir oluyordu. Kitabın yarısına geldi, saat on birdi. Canı sıkındı, hem de çok... Kalkıp pencereyi araladı. Gerine gerine nefes aldı. Rahatlamıştı. Tekrar boylu boyunca yatağına uzandı. Son zamanlarda babası düşünce geliyordu. Sitemkâr tavırlarla... Konuşmuyor, sadece üzgün ve küskün ifadeyle kendisine bakıyordu.

Birden yatağından fırladı. Kül tablasını sağ eline, sol eline de Maltepe sigarasını aldı. Çok zamandır yapmadığı bir işi yapacaktı. Tahta merdivenlerden ses çıkarmadan indi. Sağ taraftaki Devrim'in odasının önünde durdu. Kapıyı çalmak için

elini havaya kaldırdı. İçeriden mehter marşı duyuluyordu. Eli havada, kapıyı çalmak için öylece kalakaldı. Hızla geriye dönüp aşağı kata indi. Aydın'ın odasına gidecekti. Aralıklı kapıyı ardına kadar açıp selam vermeden kenardaki işlemeli divana oturdu. Pencere kenarında kerevetin üzerinde bağdaş kurup tespih çeken Aydın, kafasını kaldırıp Kürşad'a baktı. Tespih çekmesi yavaşlamıştı. Konuşmuyorlardı. Sessizliği bozan sadece tespihin çıkardığı 'şak şak şak' sesleriydi. Tespih çekme faslı bitmişti, ardından ellerini yüzüne sıvazlayıp dualadı. Sitemkâr bakışlarla:

– Hayrola, hangi dağda kurt öldü?

Kürşad duymamazlıktan geldi. Sigara paketinden bir çı-lım daha çıkarıp yaktı. Dumanını içine çekti. Burun deliklerinden egzozdan duman çıkarır gibi duman çıkardı. Ağabeyine döndü:

– Uzun zaman oldu değil mi?

– Hee ya, öyle!. En son odama geldiğinde on yedi yaşındaydın. Soğuk bir Mart gecesiydi. Matematik dersinden bir problemi çözememiş, buraya damlamıştın.

– He, şimdi hatırladım. Üzerinden yüz yıl geçmiş gibi.

Cevap vermedi. Buraya geliş nedenini anlamaya çalışı-yordu. Bunca zaman sonra odasına gelmesinin bir sebebi ol-malıydı.

Kürşad, yarım kalan sigarasından derin bir nefes daha çekip izmaritini kül tablasında iyice ezdi. Başını kaldırıp ağ-beyine:

– Her şeyi biliyor muydu?

– Hangi her şeyi?

Kürşad durakladı, yavaştan:

– Şey... İçki, sigara, falan yani!

Aydın birden ciddileşti, öfkeyle yerinden kalktı. Hışımla kardeşinin önüne dikildi.

– Her gece ziftlenip leş gibi alkol koktuğunu mu, şehirdeki yaşlı sokak sürtükleriyle yatıp kalktığını mı!

Ses tonu gittikçe yükseliyordu.

– Devrim nikâhlı karı da neyin nesi ulan! Bütün bunlardan babamın haberi yoktu diyelim. Hadi zavallı anacığımızın kol kanat gerip bu kabahatlerini sakladığını farz edelim. Çarşı, pazarda, esnafı, kahvecisinin bire on katıp bunları babamıza söylemeyeceğini mi zannediyordun?

Aydın bağırdıkça bağıırıyordu. Hırsını yenemedi. Kısık ve boğuk bir sesle ağlamaya başladı. Ağlamaktan ziyade bir iniltiydi. Kardeşine sırtını döndü, gözyaşlarını mendiliyle sildi. Sakinleşti, geri pencere kenarına oturdu.

– Adamcağıza senin yaptıkların, benim yaptıklarımın yanında devede kulak kalır ya gerçi?!

– Niye ki, hayırlı evlatsın işte. Ardından dua edecek, kötülükten, gınahtan arınmış...

– Hâlâ, işin dalgasındasın değil mi? Ben sana ne diyeyim? Sen, ben, Devrim denen hayta. Adama bir gün yüzü göstermedik. Ne zaman babamla konuşsam hep siyaset, hep siyaset. Nefes aldırmadım adama. İlle Selamet Partisi, ille de Erbakan. Öyle ya cennetin anahtarı bu partinin, Erbakan'ın elinde!

Ailesinin boğazından haram bir lokma dahi geçirmeyen, haksızlığı kim yaptıysa, mazlumunu kim ezdiyse, ne kadar güçlü olursa olsun zalimin karşısına çıkmaktan geri durmayan babam... Hey gidi Baki Ağa heey.

Komünizm, komünizm diyordunuz ya. Aha işte komünizmin babası. Alın parti binanızın önüne asın resmini, bir boydan boya. Asın da dünya alem komünist görseydi.

Duygu yüklüydü. Kardeşiyle siyaset tartışmaktan çok yorulmuştu. Gına gelmişti aynı konuları tekrarlamaktan.

Kürşad, ağabeyinin duraklamasından yararlanarak:

– Babamın son zamanlarda yanındaydın. Nasıldı, son dileği neydi?

– Bunun bir önemi var mı sence? Adamcağızla hasta yatağında bile tartıştım. Hayırlı evladız ya senin dediğin gibi. Lanet olsun bana!

Hırsını yenemeyip yeniden ağladı. Yutkundu, konuşmasına ağlamaklı bir şekilde devam etti.

– Son dileği neydi biliyor musun? Üçümüzü son kez bir arada, yan yana dünya gözüyle görmek... Meğer bunun bu kadar zor olduğunu rahmetli bildiği gibi el âlem de biliyormuş. Yalnız bilmeyen tek biz varmışız. Küçükük dileğini, aslında gerçekleşmesi imkânsız dileğini maalesef yerine getiremedik. Ne yaparsın! Gözü arkada gitti anlayacağın. Soğuk yüzünü görmek, mezarına bir avuç toprak koymak bile kısmet olmadı biz evlatlarına.

Kürşad bu sözleri duyduktan sonra kahrolmuştu, göz yaşları gözlerine hücum etti. Ağabeyinden o da saklamaya çalıştı pişmanlık gözyaşlarını. Yerinden kalkıp odadan çekip gitti.

Şehriye Ana memnundu, hem de çok. Bugün ilk kez mutfakta iki kardeş sabah kahvaltısında beraber aynı sofradaydılar. Önce Kürşad geldi mutfağa, ardından on beş dakika sonra da Devrim. Yer sofrasında karşı karşıya oturdular. Gerçi ne selamlaşmış ne de bir Allah'ın kelamını etmişlerdi. Şehriye Ana'ya bu da yeterdi. Bu manzaraya hasret kalalı yıllar olmuştu. Gözler ve hisler, olması gerekeni tuhaf görüyor, olmaması gerekeni doğal karşılıyordu. Garip duygular içindeydi her iki kardeş de. Ocakta demliğin ucundan tüten buharlar pence-

reye akın ederken Şehriye Ana çaydanlık ve demliği ocağın üzerinden alıp sofraya koydu. Cam bardaklara çaylarını dökmeydi. İstedi ki onlardan birisi yapsın bu işi. Ocağın kenarını bezle silerken gözünün altından biricik yavrularının hareketlerini takip ediyordu. Meğer zor olan, ne kadar da kolaymış. Rahmetli babaları da bu ânı görseydi ne de hoş olurdu ya. Elindeki bezi, ocağın yanına bıraktı, olan biteni gidişatına bırakarak çıkıp gitti mutfaktan. Oğulları baş başa, kardeş kardeş otursunlar, sarılıp kucaklaşsınlar istiyordu. Yıllara inat, geçmişin kayıp ve azabına inat... Büyü bozulmasın istiyordu.

Devrim demliği aldı. Kürşad'ın önünde duran cam bardağın yarısına kadar dem döktü, sonra da kendi bardağına. Üzerlerine sıcak su çekti. İkisi de şekerlikten birer kaşık kum şeker döküp ağırdan ağırdan karıştırdılar çaylarını... Ekmeğin üzerine tereyağı sürdüler, zeytinden atıştırdılar. Konuşmak istiyorlardı fakat neyi nasıl konuşacaklarını bilemiyorlardı. Bu yüzden susmayı tercih ettiler.

Sofra başında, kahvaltı yapırlarken hararetle siyaset tartışmaları, yumruklaşmaları gözlerinin önüne geldi. Birbirlerinin yaka paçasını yırttıkları çok olmuştu. Bu kavgalar genelde babalarının olmadığı zamanlarda olmuştu. Aydın bu kavgalarda ne aralarına girmiş, ne taraf olmuş ne de ayırmıştı onları. Tekme tokat birbirlerine girip iyice yorulup nefes nefese kaldıktan sonra ellerini havaya kaldıracak mecalleri kalmaz, kavga böylece kendiliğinden biterdi. Zavallı anacıkları, telaş içerisinde ayırmaya çalışır, gücü yetmez ne yapacağını bilemezdi. Ya da komşulardan biri gelir, güç bela ayırırdı ikisini. Elinde sıcak bir bezle birbirlerini hırpalayan çocuklarının elini, yüzünü pansuman ederdi.

O gün hiç konuşmadan sofradan kalkıp biri okuluna diğeri parti binasına gitti. Üç dört gün böyle devam etti. Ara sıra akşam yemeklerinde bir araya geldikleri de görüldü. Daha sonraları selamlaşmalar başladı yavaştan. 'Selam'ın karşılığın-

da 'aleyküm selam' gibi. Sabah, Devrim 'Selamun aleyküm' dediğinde Kürşad'dan da selamının karşılığını 'Günaydın' olarak alırdı. Selamlaşmanın ortak dilini bulamamışlardı henüz. Yine de bir şeylerin başlangıcı için fena değildi bu durum. Son zamanlarda Aydın da aralarına katılmaya başladı. Sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri zamanında yeniliyordu artık. Sessiz sedasız yenilen bu yemekler kanıksanmıştı evin efradınca. Sofra kaldırma, bulaşık işlerine de yardım ediliyordu. Bu evin kızı yoktu maalesef. Akşam yemeklerinden sonra televizyon karşısında kahve faslı, ardından da keyif çayları... Yalnız eksik olan bir şey vardı; o da sohbet, iki çift kelam. Bir konu açıp üzerinde konuşmaya kimse cesaret edemiyordu. Konu eninde sonunda siyasete dayanacak, ardından hararetli atışmalar ve yumruklar havada uçuşacaktı... Sırf bu yüzden konuşmak yerine susmayı tercih ediyor bu güzel atmosferin bozulmasını istemiyorlardı. Bu yüzden saygı, samimiyet ve kardeşlik adına birçok değerlerini kaybetmişlerdi. Kaybettiklerini de zor kazanıyorlardı. Şimdi geç de olsa bu kazançlarının değerini, kıymetini doyasıya hissetmek ve yaşamak istiyorlardı.

Artık dağ gibi buzlar eriyordu. Yavaş yavaş... Ama olsun, yine de eriyordu ya. Önemli olan da bu değil miydi? Şehriye Ana'nın içi içine sığmıyor, çocuklarına sabah akşam sevdikleri yemekleri, mantı börekleri erinmeden yapıyordu. Yeter ki bir araya gelsinler, kardeş kardeş birbirlerinin boynuna sarılıp yaşasınlardı. Buna çok hasretti doğrusu.

Son zamanlarda losyon, gömlek, kravat değiş tokuşu da yaşandı. Odaların temizliğini kendileri yapıyor, yataklarını düzeltiyor, bahçe sulanıyor, pazar alışverişi yapıyordu. Şimdilik her şey yolundaydı şükür. Güneş farklı doğuyor, ay bir başka parlıyordu bu şehir ve ailenin üstüne. Konu komşu da bu sessizlik içindeki uyuma ahenge kulak kesilmiş, nasıl ne şekilde yorum yapacaklarını bilemiyorlardı.

Mahir Çayan'ın ölüm yıldönümü. Solcu, komünist kitlelerdeki gerginlik ilçe sokaklarına yansıyor. Okullara, parti binalarına, esnafa, hasılı siyasetle uzaktan yakından ilgisi olmayanlara dahi. Dağlık arazide jandarmalarla çıkan çatışma sonucu vurulup öldürülmüştü. Sol örgütlerin kahramanıydı. Sağcı gruplar için komünistin biri vurulmuştu. Devletin askerine, polisine silah çeken, kurşun sıkan hain temizlenmişti. Selamet Partililer için de 'Ak it kara it, hepsi bir it'ti. İster sağcı, ister solcu ölen, yaralanan kim varsa... Ülkücüler 'enikçi'ydi. Solcular ise 'Allahsız'dı. İki grubun tuttıkları yol, yol değildi. Bidattı, gafletti. Bu kan deryasının içinde, at izinin it izine karıştığı bir dönemde camiye kapanıp, tespih çekip şalvar giyerek, gece gündüz ibadetle bu memleketin kurtulacağı gibi dünya da kurtulacaktı elbet.

İlçe emniyeti, polisi, jandarması teyakkuz halindeydi. Şehir merkezinde, işlek sokak ve caddelerde ekipler dolaşmaya başladı.

Anne babaların yüreğinde korku vardı. Kimi çocuklarını okula göndermek istemiyor, gönderdiğinde de eşik, pencere önünde dört gözle çocuklarının dönüş yolunu gözlüyorlardı. Dev Yollu öğrencilerin kahvesinde hummalı bir çalışma çoktan başlamıştı bile. Orak çekiçli kızıl bayraklar, afişler, pankartlar kızıl erkekli gruplar halinde birkaç masa etrafında hızını artıran bir tempoyla çalışmalar devam ediyordu.

Kürşad akşama doğru kahvehaneye geldi. Masaların etrafında kümelenen gruplar çalışmalarını bırakıp kapıdan giren yoldaşa dikkat kesildiler. Pis sakallı, diğerlerine göre yaşlıca duran şahıs alaycı tavırla:

– Ooo, Özgür Yoldaş da gelmiş. Hoş geldin yoldaş!

Kürşad hiç cevap vermedi, en yakın masaya yanaşıp afişleri çitalara çivilemeye başladı. Pis sakallı, yanına yaklaştı. Bütün herkesin duyacağı tonda:

– Özgür, sen bizim dava arkadaşımız, can yoldaşımızsın. Bu ilçe halkının özgürlük sembolüsün. Son zamanlarda sana bir haller oldu. Yarın bizim için büyük gün. Bu dava uğruna can veren yoldaşlarımız adına daha aktif ve gayretli olmalıyız. Hem bizim, hem ölen yoldaşlarımızın senden bunu istemek hakkıdır. Öyle değil mi arkadaşlar, ne dersiniz?

Kahvede alkış tufanı koptu. Pis sakallı, Kürşad'a sigara uzattı, sigarasını yaktı.

– Faşistlere geçit yok arkadaşlar!

Bu söz üzerine kahve çınladı.

– Faşistlere geçit yok. Yaşasın halkların kardeşliği!

O gece saat on iki sularında eve geldi. Zambak kokusu genzini yakmıştı. Şehriye Ana odasına girdiğini fark etti. Hâlâ oturduğu merdivenden inerek Aydın'ın odasına koştu. Telaşlı ve korkulu gözlerle:

– Oğlum, Kürşad'ım daha yeni eve geldi. Yarın şehir merkezinde gösteri olacakmış. Herkes bir şeyler diyor. Ankara'dan, civar il ve ilçelerden anarşisti, şusu busu gelecek diyorlar. Bu neyin nesi oğul?! Pek hayra alamet değil. Kardeşlerinle bir konuşsan da beladan kavgadan uzak dursalar ha?!

Aydın çaresiz ve ümitsiz bakışlarla:

– Hey benim canım anam. Seni dinlemeyen bu akılsız oğulların hiç ağabeylerini adam yerine koyup dinler mi? Sen canını sıkma. Karşılıklı bağrıışıp çağrışırlar. Her zaman olduğu gibi birkaç taş sopa atarlar birbirlerine. Polisi, jandarması araya girip her iki grubu da dağıtır. Olan esnafın kepengine, camına olur. Gönlünü ferah tut emi! Hadi git yat! Sabah ola hayrola.

Bu arada anasının başını ellerinin arasına alıp öpüp kokladı. Yanaklarından doya doya öptü. Oğlunun teskin edici sözleriyle bir an da olsa endişelerinden kurtulmuştu. Odadan çıkıp mutfağın yolunu tuttu anası.

Ana yüreği ne olacak! Otuz beş yıl bir yastığa baş koyduğu kocasının ölümü bile bir kenarda kalmıştı. Bir kelebek kanadı gibi çırpınan şu yüreği haylaz oğulları için 'güp, güp' atıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse Aydın da bu gösteri için büyük bir hazırlığın olduğunu duymuştu. Eski haldeki esnaf, o gün dükkânlarını açmama kararı aldılar. Bu zamana kadar hangi partinin mitingi, gösterisi olursa olsun kepenklerini son ana kadar indirmemişlerdi. Aydın bunları düşünürken tespih çekmeye devam ediyordu. Herkes kaderini yaşayacaktı. Zira kaderden ötesi de yoktu.

Yeryüzünün soğuk ve donukluğu gökyüzüne de yansımış, asık suratlı ve çatık kaşlı bir hâl almıştı. İlçe merkezi öğleye kadar sessizliğini korudu. Lokantacısı, kırtasiyecisi, gazetecisi arada sırada dükkân dışına çıkıyor, ürkek bakışlarla etrafı kolaçan ediyordu. Müşteri sayısında da azalma vardı. Anlaşılan bu gün işler kesatti. Bir ara umutlandılar. Süt liman bu durum devam ederse akşama doğru müşterilerin akın etme ihtimali vardı.

Omuzlarında boya sandığı, ellerinde teneke kutudan oturaklarıyla ayakkabı boyacısı çocukların da meydandan eli ayağı kesilmişti.

Fırtına öncesi bu sessizlik ve durgunluk öğleye kadar devam etti. Öğle sonrası ortalık hareketlenmeye başladı. Üçer beşerli gruplar halinde dondurmacı ve tüpçünün önüne sağcı gruplar toplanmaya başladı. Şehir merkezinin Başpınar mahallesine giden yolun yukarisından aşağıya doğru ara sokaklardan solcu gruplar, küme küme kendini göstermeye başladı. Bu hareketlenmeden tedirgin olan manav, ayakkabıcı, leblebiciler dükkân önündeki zerzevatlarını telaşla içeriye taşıyıp kepeklerini indirmeye koyuldu.

Saat iki sularına doğru Başpınar mahallesi yolunun tepesinden yüz elli, iki yüz kişilik grup sloganlar atarak meydana doğru ilerlemeye başladı. Orak çekiçli kızıl bayraklar, Mahir Çayanlı posterlerle kızılı erkekli gruplar en önde saf saf dizilmişlerdi. Dev-Sol, Dev Yol yazılı bandanaları vardı başlarında. Sol eller havada on bir, on iki kişilik saflar halinde ilerliyorlardı.

– Kahrolsun faşizm!

– Mahir, Ulaş, sonuna kadar savaş!

Çocuğunun elinden sıkı sıkıya tutanlar, elinde filesi yaşlı ihtiyar ve kadınlar iki grup arasında kalmamak için karşıdan karşıya telaşla geçiyorlardı. Esnaf, camları indirmesinler diye habire panik içinde kepenklerini indirmeye devam ediyordu. CHP ve MHP ilçe teşkilatının bulunduğu binanın vay haline. Bu iki merkez taşlanırken alttaki dükkânlara gelen taş ve sopalar camları un ufak ediyor, kepenkleri oylum oylum oyluyordu.

Sağcı gruplar da omuz omuza geniş dörderli beşerli saf oluşturdu. Onların sayısı da yüz elli kadar olmuştu. Her iki gruba da katılanların sayısı zaman geçtikçe artıyordu. Sol grup şehir merkezindeki meydana iyice yaklaştı. Aralarındaki mesafe iki yüz metreye kadar indi.

Kürşad yine ön saflardaydı. Devrim de sağcı grubun ön saflarında... Beline kuşak gibi doladığı zinciri çözmeye başladı. Çözülen zincir ucundan sağ eline doladı, iyice gerdi. Diğer ucu ip yumağı gibi yere çözüldü. Yanında, arkasında hapis yatmış, sokak kavgalarında yaralanmış yaşça büyük ağabeyleriyle omuz omuza komünistlere meydan okuyordu. Gözünü budaktan esirgemeyen, korkusuz bir cengâver gibiydi. Gizli saklı getirilen uzun sopalar tek tek mont ve parkaların altlarından çıkarılıyordu. Taşlar hazırlanıp tüpçünün önündeki yeşil çimenliğe yığıldı.

Sol grup da tedarikliydi. Yalnız bu seferki eylemde farklı simalar vardı. Kürşad'a bu simalar tanıdık gelmemişti. Diğer illerdeki gösterilere defalarca katılmış Ankara'sından, Tokat'ından, Fatsa'sına varıncaya kadarki gösteri ve eylemlerde onları görmemişti. Gördüğü yüzü kolay kolay unutmazdı. Bu yeni gördüğü tipler de en arka saflardaydı. İşkillenmenin gereği yok diye düşündü. Ankaradaki üniversitelerden gelen yoldaşlardı belli ki. Yanındaki pis sakallıya onların kim olduğu ve nereden geldiğini sormak istedi. Vazgeçti. Yoldaş, her yerde yoldaştı nasılsa.

Artık birbirlerine girmeye ramak kaldı. Sadece bir kıvılcım yeterdi, nitekim yetti de. Sol grubun arka saflarından yağmur gibi taş yağmaya başladı. Bağırışma, çağırışmalar içinde öfkeyle saldırdılar birbirlerine. Taş, sopalar havada uçuyordu. Kaşla göz arasında ortalık savaş alanına dönmüştü. Kafasına, omzuna, ayağına taş gelen olduğu yere 'yandım anam' diyerek yığılıp kalıyordu. Bazıları, kan revan içinde kafasını tutup, olanca hırsıyla elinde ne varsa karşı tarafa savuruyordu. Her ne pahasına olursa olsun meydanı terk etmeyeceklerdi.

Solcu grup, sağcı grubun direnci karşısında gerisin geri çekilmeye başladı. Yapılacak ilk iş ana yolun ara sokaklarına saklanmaktı. Nitekim öyle de yaptılar.

Kürşad nereden geldiği belli olmayan darbelerle kafasını tutuyordu. Alnının kenarından kan aktığını yeni fark etti. Avucuyla yokladı. Eli kıpkızıl kan oldu. Bir taraftan da Devrim'i arıyordu. Acaba ona ne olmuştu. Atik çocuğu kardeşi doğrusu. Çok kavgalara karışmış bir sıyrık bile almamıştı. Gözü ne kadar kara olsa da kendisini tehlikelerden korumayı bilirdi. Gericilerin 'şerbetli' dediği cinstendi kardeşi. Kavganın göbeğinde onu göremedi. Yerde yatan yaralı arkadaşlarının yardımına koşmak istedi. Onunla birlikte birkaç arkadaş daha orta yerde ayağını başını tutan yoldaşların

yardıma koştu. Tam o anda bir silah sesi duyuldu. Kendini hemen yere attı. Serseri kurşunun kime geleceği belli olmazdı. Burada bir çok kavgaya şahit olmuştu ve ilk kez silah patlıyordu. Sağına, soluna bakındı, kendisine en yakın yaralı yoldaşının koluna girdi, omuzlayarak yolun yukarisına doğru seke seke koşular. Bu arada sağcı gruptan canhıraş bir feryat duyuldu.

– Vuruldu, vuruldu... Devrim'i vurdular!...

Yaralı arkadaşını omuzlayıp koştururken duraladı. Arkasına dönüp meydana baktı. Birkaç yaralı arasında boylu boyunca cansız yatan birine gözü ilişti. Yanına çömelmiş bir genç, başını kaldırmış dizine yatırıyordu. Yerde yatandan canlı olduğuna dair bir belirti yoktu. Hiç tereddüt etmeden, şuursuzca olay mahalline koştu. Ardına bakmadan soluk soluğa... Havada uçan taş sopalara aldırmadan. Bir an önce ulaşmalıydı. Kırmızı gömleğinden tanımişti. Geçen hafta vermişti onu kardeşine.

Bir silah sesi daha ortalığı inletti. Sırtından sivri bıçak gibi yakarak giren keskin bir acı hissetti. Ayakları yerden kesildi. Yüzüstü yere kapaklandı, doğrulmak istedi düştüğü yerden. Öylece kalakaldı.

Taş, sopa ele geçen ne varsa havada uçuşuyor, küfür ve bağırışmaların ardı arkası kesilmiyordu.

Şehriye Ana akşam yemeği hazırlıklarına ta öğleden dört elle sarılmıştı. Üç evladının da bayıldığı mantı yapacaktı. Mutfakta kona üzerinde bir saat önce yoğurduğu hamuru seri bir şekilde oklavayla açıyordu. Eli yüzü un olmuştu. Rahmetli kocası da çok severdi hamur işini. Bir taraftan açtığı hamurları bıçağıyla dilim dilim, kare kare kesiyor, bir taraftan da hazırladığı içi, hamurların içine kaşla göz arasında koyduktan

sonra büküyordu. Komşuların hiç birinden yardım istemedi. Kendi elleriyle hazırlayıp biricik evlatlarına pişirip kendisi yedirecekti.

Onun için hâlâ ana kuzusuydular. Sütten kesilmiş, paytak paytak yürüyen ağzı süt kokan sabiydiler... Hep bir kız çocuğu olsun istemişti. Allah ona üç erkek evlat vermişti. Üç gelin kızı olurdu. Onları da kendi kızı gibi severdi nasıl olsa. Tek canları sağ olsundu.

Bu tatlı düş içerisinde mantı hamuru açmaya devam ederken bir yandan da yüreğinin güp güp atan sesini dinliyordu. Bir mucize gerçekleşse de hemen akşam olsa, kuzucukları kazasız belasız eve dönse. Bu arada: 'Bütün ümmeti Muhammed'in çocukları sağ salim yuvasına dönsün Allah'ım. Benim bencilliğimi bağışla' diye dilinden dualar dökülüyordu. Öyle ya diğerlerinin çocukları ağaç kovuğundan çıkmadı ya! Onlar da ana kuzusuydu elbet.

Kaç kere Kürşad'ın odasına girmiş, sızmış halde yatağa boylu boyunca uzanan oğlunun üstü açıldığında yorganını, battaniesini örtmüştü. Votka, sigara kokusunu hissetmeden alnından kim bilir kaç kez öpmüştü. O çocuklara has koku, çocuklarından hâlâ gitmediğine inanıyordu kendince. İnanmak ne kelime hissediyordu. Duvardaki kaba sakallı (Karl Marks) ve yakışıklı, gerilla tipli (Che Guvera) adamın resimlerinin tozlarını silmiş, kitaplığındaki kitapların tozlarını alıp bir bir aldığı yere koymuştu. Bazen hayıflanırdı annesi. Bu gâvurların resmini asmaktansa Aydın'ın askerlikte çektiği komando resmini, babasının resmini assa ya. 'Deli oğlan işte, ne olacak. Delikanlı adı boşuna söylenmiyor ki!' derdi içinden. Dağınıktı Kürşad, hem de çok.

Oğulcağızının odasında her ne varsa tertemiz yapar, eski düzeninde olduğu gibi bırakırdı. Arkadaşlarıyla kaç defa bu odada toplanmış, onlara çay demleyip getirmiş, onların is-

rarları üzerine, hatırları kırılmasın diye ‘Yaşasın halkların kardeşliği, yaşasın sosyalizm’ türünden laflar etmişti, ne olduğunu anlamadan. Her şey oğlu içindi. Oğulları neyi ve kimi seviyorsa, o da onları seviyordu. Yalnız bu odada bir şeyden memnun değildi. Duvardaki orak çekiçli kıvılcık bayraktan. Neden kan kırmızısı, ay yıldızlı Türk bayrağı yoktu?! Bu bayraktan daha güzel hangi bayrak vardı ki?! Buna çok üzülüyor ve oğluna bunu hiç hissettirmiyordu. Kaç defa ‘Niçin bu bayrak burada?’ diye sormak istemiş sonra evladımı üzerim endişesiyle bu sorudan da kim bilir kaç defa vazgeçmişti.

Devrim’e gelince... en küçük oğlu, delişmen, kavgacı, otta suda durmayan oğlu. Ne yapar eder annesinin gönlünü alıp istediğini yaptırırdı. Harçlığı bittiğinde babasından istemez, annesini aracı koyarak istediği parayı kopartırdı babasından. Odasındaki boy boy bozkurt posterlerine şaşırır, ince yanaklardan aşağı bıyıkları inmiş eski Türk kahramanlarının ciddi, vakur resimlerine anlam veremezdi. Devrim’e de: ‘Bu resimlerin yerine kendi resmini neden asmazsın. Bak sen bizim karabaşla çektirip duvara iliver!’ Bıyıkları yeni terleyen oğlu, kendince bütün resimdeki insanlardan daha yakışıklı ve güçlüydü ona göre.

Anasının bu samimi, içten serzenişlerine hemen yattığı yerden doğrulur, yanaklarını sıkır: ‘Anacığım, bu resimlerdeki kahramanlar, bizim ruhumuz, varlığımızın sembolü. Bu vatanın, bu milletin özgürlük abidesi!’

– Kürşad’ım da öyle diyor, sen de özgürlük diyorsun. Bu özgürlük nemenem bir şey ki iki kardeşi bir araya getirmiyor. Hayırlısı gene de siz daha iyisini bilirsiniz ya!

Devrim: ‘Boş ver anacığım. Sen bizim anamızsın. Ana gibi yar, Bağdat gibi diyar olmazmış’ derler. Devrim bu tür laflarla anasının gönlünü alırdı. O bu evin en güçlüydü.

Telaş içinde hamur açıp bükme işi nihayet bitti. Sıra tarhana çorbasına geldiğinde vakit ikindiye yaklaşmıştı. Tarhananın acelesi yoktu. Elindeki bezle mutfak sehпасını silerken kafasını kötü düşüncelerden arındırmaya çalışıyordu. İyi düşün ki iyi şeyler olsun. Kendi kendine bunu telkin ediyordu. Beynini buna zorlarken, kalbi tam tersini söylüyordu. Serçe gibi yüreği, hamuru yoğurduğundan bu yana hiç sesini kesmiyordu.

– Şehriye Teyze, Şehriye Teyze!

Bu Sarı Fadime'nin küçük kızı Selime'nin sesiydi.

Gözü yere saçılan tarhanaya takılı kaldı. Dışarı çıkmakla kalmak arasında kısa bir tereddüt yaşadı. Kalbinin sesini dinledi. Hemen dışarı kendini attı.

– Hayrola kızım ne oldu? Bu ne telaş?

Kız soluk soluğa:

– Şehriye Teyze, Kürşad Ağabeyim...

Şehriye Ana olduğu yerde donakaldı. Sadece elleri bilinçsiz bir şekilde havaya kalkıp yanaklarına yapıştı. Bembeyaz yüzü kırmızıya kesildi. Kendini toparlamaya çalıştı, beceremedi.

– Ne olmuş Kürşad ağabeyine, söylesene be kızım?

On üç on dört yaşlarındaki kız, nefes nefese soğukkanlılığını korumaya çalıştı.

– Telaş etme Teyze. Kürşad ağabeyim yaralanmış. Şehir meydanında...

Selime'nin anası, olan biteni kızına da anlatmış, Kürşad'ın sadece yaralı olduğunu söylemesini sıkı sıkıya tembihlemişti. Zabıtaydı kocası. Olay mahallinde olan biteni haber alır almaz karısını aramış, Şehriye Teyze'ye bildirmesini söylemişti.

Şehriye Ana'nın başından kaynar sular dökülmüştü sanki. Merdivenlerden hızla indi, çatal kapıyı kapatmadan kendisini sokağa attı. İçinden bildiği duaların hepsini okuyordu. Telaşla, şuursuzca şehir merkezine koşturmaya başladı. Kapıya çıkan komşular:

– Komşu, merak etme! Sadece yaralanmış, hastaneye götüreceklermiş.

Şehriye Ana, teselli babından söylenen bu sözleri duymuyordu. Kötü haber tez yayılırdı. Taş parke döşeli sokaklarda koşarken başındaki yaşmağın uçtuğundan bile haberi yoktu. Ağaran, örülü saçları, iki omzunun üzerine tel tel dağılmıştı. Evlendiğinden beri kocasından başka kimse bu yorgun saçları görmemişti, çocukları bile... Çatal kapıdan çıkarken sağ ayağından fırlayan terliğin ardından fırının yanına geldiğinde sol ayağındaki terliği de onu çoktan terk etmişti. Yalınayak koştuğunun farkında bile değildi. Sadece ve sadece odaklandığı bir şey vardı. Bir an önce şehir meydanına ulaşmak. Bundan gayrısını düşünmüyordu.

Hacı Sıddık'ın köseyi döndü. Nihayet ana caddeye gelmişti. Bunun ötesi şehir merkezi, bir koşturumluk mesafe kalmıştı şunun şurasında. Yolda, yaşlısının gencinin şaşkın bakışlarına aldırmadan son bir hamle daha yaptı. Kaymakamlık binasının önüne gelmişti işte. Sağlı sollu, geliş gidiş yolunun ortasındaki uzunlamasına parkın önündeki dört yol, şehrin meydanıydı. Orada dörder beşerli iki grubu ve koşuşturanları gördü. Ekip ve ambulans arabalarının sinyalleri ortalığı çınlatıyordu. Esnafın kırılan camları ortalığa dağılmış, polis ve jandarma meydanı ablukaya almışlardı.

Şehriye Ana, bütün gücünü topladı. Gayrete gelip polis ve jandarmaların üşüştüğü yere koşturdu.

İki grup halinde birilerinin başına toplanmışlardı. Bir grup dört yol ağzında çarşı camisinin yanında, diğeri de heykelin aşağısında tüpçünün olduğu yerde. Şehriye Ana, hangi

tarafa gideceğini kestiremedi. Sonunda kendisine en yakın gruba doğru yöneldi. Polis ve sağlık ekibini aralayarak ortaya girdi. Üzeri gazete kâğıtlarıyla örtülmüş boylu boyunca yerde cansız yatan bedene eğildi. Yüzüne örtülü gazeteyi titrekle elle-riyle araladı ve ardından çığılığı bastı.

– Kürşad'ım, canım evladım!

Oğlunun cansız bedenine sarılıp kanlı yüzünü öpüp kokladı. Feryatlar içinde gözyaşı sel oldu.

– Evladım, kınalı kuzum!

İki el omzundan tutup kaldırmak istedi fakat cansız bedene sarılı kollar çözülmedi.

Acı çığılıkların ardı arkası kesilmiyordu. Etrafında toplanan grup bir bir geri çekilmeye başladı. Yüreklere dağılayan haykırış ve gözyaşları oradakilerin içini dağladı. Aşağı mahalleden komşuları Selahattin Polis de vardı aralarında. Başta önde eğik ve üzgün bir halde Şehriye Ana'nın yanına çöktü.

– Ana Devrim...

Çığılık çığılığa ağlayan Şehriye Ana, Devrim sözünü duyar duymaz Selahattin Polis'in yüzüne baktı. Ağlaması bıçak gibi kesildi. Kürşad'a sıkı sıkıya sarılan elleri çözülmeye başladı. Yerden destek alarak dizleri üstüne doğruldu. 'Ne olur Allah'ım, ne olur! Olmasın Allah'ım ne olur! Doğruldu. Elleri, dudakları zangır zangır titriyordu. Arkasına döndü. Tüpçünün önünde duran gruba koştu. Etrafindakiler kenara çekildiler. Kanlı, elbise ve pantolonundan tanımaya çalıştı. Bir hamlede sırtı dönük bedeni kendisine çevirdi. Çevirir çevirmez dünyası bir kez daha yıkıldı. Tırnaklarını yanaklarına geçirdi, acı acı çığılıkların ardı arkası kesilmedi. Hiçbir faninin kaldırabileceği bir yük değildi bu. Evladının üzerine kapaklandı. Şehir meydanı, gözyaşları sel olup akan ana yüreğine teslim olmuştu. Bu acı manzara, polisler jandarmalar ve korkulu gözlerle kapı pencere kenarından izleyen esnafın da yüreğini dağlamıştı.

Gidenin ardından hiçbir ağıt, hiçbir gözyaşı insanın ciğerlerine bu kadar işlememişti bu şehirde. Birçok ölüme, trajik trafik kazalarına şahit oldu bu ahali. Meydanda, aynı günde, aynı saatte bir çınar gibi yığılıp kalan iki oğlunun birini bırakıp diğerinin başucuna koştururken ağıtlarını, sular seller gibi akıttığı gözyaşını hiçbir canlıdan duymayacaktı bu şehir gayri.

Gittiler... kuş olup sonsuzluğa uçtular, bir daha dönmemek üzere... Bundan sonra hiçbir canlının şahit olamayacağı bir sonla gittiler. Gören de ağladı, duyan da... Ruhları taşlaşmışların, göz pınarları kurumuşların da kalpleri sızladı. Havada uçan kuş, yerde gezen karınca, kaplumbağa da yaslarını tuttu.

Bugün benim matem günüm. Önce bu evin aksakalı gitti. Sonra bu ocağın, bu mahallelinin, bu şehrin iki civanı gitti. Sokaktan geçerken gelinlik kızların kalbinin güp güp atışını bu kulübeden duydum kim bilir kaç kere. Nice gençlerin hayran hayran bakışlarındaki imrenişi, kıskanç gözlerdeki haset kıvılcıklarını yine ben gördüm.

Onlar gökyüzüne uçtular. Geriye kolu kanadı kırık ben-deniz ve Şehriye Ana'yı bıraktılar. Şimdi kim bana kemik getirecek, başımı okşayarak kim ciğer, dalak verecek! Onların matemindeyken aslında kendi yasımı tutuyorum. Söylenen ağıtlar, dökülen gözyaşları bir bakıma benim içindir. Kaderimin karanlık günleri ilmik ilmik, dizi dizi önümde duruyor. Korkuyorum, hem de çok... Korkunun şerha şerha bedenime işlemesi beni daha da korkutuyor. Yalnızlıktan, ezilmekten, horlanıp dövülmekten korkuyorum. Bu korkuyu hissetmek beni daha da korkutuyor.

Artık onlara mı üzülüyorum yoksa kendime mi? Onu da bilmiyorum. Başımı kim okşayacak? Kim bir parça ek-

mek verecek, küfür ve hakaret etmeden. Ölmek istemiyorum bir çöplük kenarında. Onurlu bir ölüm istiyorum ve bunu hak ettiğime de inanıyorum. On altı yıldır bu kapının bekçisiyim. Bu eve hiç hanel getirmediim, hırsızları yaklaştırmadım. Geceli, gündüzlü, kışın soğuşunda, yazın sıcaklığında her gün ve her saat üzerime düşen vazifemi eksiksiz yerine getirdim.

Bu evin iki arslanı, iki civanı bu dünyadan göçtü, uuuu... uuuu...

Bu mahalleli, bu şehir bu zamana kadar duyulmayan, görülmeyen ve bilinmeyenleri ilk kez yaşadı. İki kardeşin cenaze namazı, cami avlusunda aynı zamanda kılındı. Tabutları B. mezarlığına götürölmek üzere dualarla omuzlara alındı. Kürşad'ın arkadaşları cenaze namazının kılınmasına itiraz ettiler önce. Şehriye Ana ve Aydın'ın sert ve kararlı tutumu karşısında geri adım atmak zorunda kaldılar. Babalarının cenazesine gelmeyen dayıları ve amcaları da yeğenlerinin cenazesine katıldılar.

Bu ilklerin dahası da vardı. B. mezarlığına omuzlarda iki kardeşin tabutları götürölmürken solcu ve sağcı gruplar yana yana, kavgasız güröltüsüz sessizce gidiyorlardı. Dün birbirlerine acımadan saldıran, taş yağdıranlar yana yana arkadaşlarını ebedi yolculuğa uğurluyorlardı. Solcular arasında başlarında Dev-Yol yazılı bandana taşıyan gençler vardı. Slogan atmak istediler ama yoldaşları arasında ileri gelenler buna müsaade etmedi. Bu yaşanan ilkler mezarlıkta da devam edecekti.

Kızlı erkekli gruplar halinde tabutları taşıyanlar, yer değıştirerek mezarlığın kapısına kadar geldiler. Bir faninin dönüp dolaşıp geleceğı en son durak burasıydı. Ne tekbir sesleri ne de solcu sloganlar vardı bu kafilede. Bu kafileye eşlik eden üçüncü varlık sadece sessizlikti.

Aydın bir gün önce mezar kazıcılarına gitmiş, babasının yattığı yerin sağına, soluna iki mezar kazdırmıştı. Ayak ucuna da kendi yerini ayırmıştı. Hayattayken babasının son arzusunun yerine getirememişti. En azından öldüklerinde bu dileği yerine gelecekti. Babasının başucuna da anasının yerini...

Daha mezarlık kapısından girer girmez küskün bulutlardan hafiften yağmur dökülmeye başladı. İki kardeşin ardından gökyüzü de ağlıyor diye yorumlayanlar oldu. Mezarların aralarından geçtiler. Sağ taraftaki uç noktaya geldiler. Burası hemen bütün şehri ve Ankara yolunu tepeden gören bir yerdedi. Adeta kuşbakışı görüyordu bu şehri. Tabutlar kazılan mezarların yanına omuzlardan indirildi.

Baki Ağanın sol tarafına açılan mezara Kürşad, sağ tarafına de Devrim defnedilecekti. Hoca hüznü sesleriyle elini kaldırarak dua etti. Sağcı grubun tamamı, solcu gruptan da bazıları el kaldırıp hocanın duasına iştirak ettiler.

Her ölümünün bir gün bu dünyadan göçeceğine dair ayetler okuyup tefsir etti. İki kardeşin ardından akrabalarına, sevdiklerine teselli ve sabır mahiyetinde sözler söyledi.

Meyitlerin mezara gömülebileceğine dair işaret verdi. Birkaç kişi hemen mezarlığa indi. Tabutlar açıldı. Bu arada cenaze kafilesinin arkasından Şehriye Ana'nın sesi duyuldu:

- Durun!

Hoca ve cenazeye katılanlar bu sesle irkilip öylece kalandılar. Şehriye Ana, her iki grubun arasından ağır adımlarla Hoca ve Aydın'ın yanına geldi. Kendinden emin, kararlı, soğukkanlı ve vakur bir duruş sergiliyordu. Kocasının yattığı mezarın sağ tarafında bir buçuk metre kadar kazılmış çukuru gösterdi.

- Her iki evladımı da buraya gömün!

Başta Hoca ve Aydın olmak üzere oradakilerin hepsi duyduklarına ve gördüklerine inanamıyordu. Aydın itiraz etti.

– Ana sen ne diyorsun? Senin aklın başında mı? Hiç öyle olur mu?

– Sen sus evlat! Buraya gömülecek dediysem buraya olacak! Aklım, her şeyim yerli yerinde evvel Allah!

Hoca da şaşkındı:

– Hanım, dinimize göre mekruhtur.

– Hoca Efendi! Sen de dur. Görevini ifa ettin. Allah razı olsun.

– Hanım, telkin...

– Hoca Efendi! Talkını da ben vereceğim. Evlatlarımın ikisi de aha işte buraya gömülecek.

Gelenler şaşkınlık içindeydiler. Ömürlerinde böyle bir olayla ne karşılaşmışlar, ne de duymuşlardı. Şehriye Ana'nın aklını kaybettiğini düşünenler oldu. Fakat onun bu inatçı ve kararlı tutumu karşısında böyle bir duruma olasılık vermediler.

Şehriye Ana biraz daha geriye çekildi. Kocasının başucuna geldi. Oradakilerin hepsini donuk ve yumuk gözleriyle süzdü:

– Çok zor geliyor size değil mi? Arkadaşınızın mezarına bir kürek toprak atarken düşman bellediğiniz birinin mezarına da toprak atmak... Belki de sizden istenecek en zor iş bu olsa gerek.

Sözünün burasında yutkundu. Her iki grubun önündekilere daha da yaklaştı.

– Dinleyin o zaman! İki evladını, karnında dokuz ay on gün taşıyıp doğuran, besleyip büyüten, esen yelden, uçan kuştan sakınan, hasta olduklarında geceleri uykuyu kendine haram eden anası olarak bir günde iki evladı kaybetmenin acısını bilir misiniz? Hangimizin sevgisi, acısı ve korkusu daha derin. Sizininki mi, yoksa benimki mi?

Şehriye Ana geriye döndü. Yine kocasının mezar taşının yanına geldi. Mezar taşının tozu toprağını eliyle sildi.

– Otuz beş yıl bir yastığa baş koyduğum kocam öldü. Beni incitmeyen, fiske vurmak bir yana kötü bir söz bile ağzından duymadığım kocamı kaybettim. Dayandım. Çocuklarıma gelince... Nasıl dayanırım bilemiyorum. Kürşad'ımın odasında pis sakallı adamın o militan çocuğun resimlerinin tozunu alırken kocamın evde bir resminin bile duvarda asılı olmadığını fark ettim. Oğlum sevdiği için ben de sevdim onları. Devrim'im sevdiği için dağın başında uluyan kurdu ben de sevdim. Cahil bir insan olabilirim ama sevginin cahilliği olmaz. En azından nefretin cahilliğinden iyidir. Peki sizler, ananız, babanız, bacınız, nişanlınız birini, bir şeyleri seviyor diye sevebilmeyi denediniz mi? Hayır, hiç denemediniz. Denemediğiniz için de zor geliyor size. Dost, can yoldaşı bellediğiniz arkadaşınızın mezarına toprak atmak, toprak atarken düşman bellediğiniz kişiye paye, onur vereceğinizi düşünerek şeytan görmüş gibi kaçmak...

Şehriye Ana'nın gözleri büyüdü. Emredici bir tavırla:

– Hadi, ne duruyorsunuz? Sevdiğinizizi sandığınız ya da gerçekten kader arkadaşı, can yoldaşı bildiğiniz arkadaşınıza son görevinizi yerine getirin! Herkesin önünde sizdeki o yüreği ve cesareti göreyim.

Bu tavır karşısında mezara yakın olan sağcı gruptan birkaç genç tabutun kapağını açtı. Devrimin beyaz kefene sarılı vücudunu tabuttan çıkarıp mezara inen dört arkadaşı itinayla indirip bir insan bedeni sığacak kadar yanlamasına kazılan oyuğa yerleştirdi. Dört arkadaşı mezardan çıktı. Kürşad'ı da Devrim'in yanına koydular. Yukarıdakiler, mezardaki arkadaşlarının ellerinden tutarak bir çırpıda yukarı çekip çıkarıldılar.

Mezar kenarında duran Aydın öbeklenmiş nemli toprağın yanındaki kısa küreği aldı. Ayetler okuyarak bir iki kürek toprak attı. Ardından solcusu, sağcısı kürek kürek toprak atmaya başladı. Bir iki kürek atan hemen oracıkta küreği toprak yığınınna bırakıyor, ardından gelen kapıp toprak atma işine devam ediyordu.

Bir saate varmadan mezar üzerinde koca bir toprak yığını oluştu. Aydın ibrikle toprak yığınının üzerini suladı. Bu arada bir yandan da akan gözyaşlarını elinin tersiyle siliyordu. Kürşad ve Devrim'in arkadaşları da üzgündü, aralarında kimisi hıçkırıklarına hakim olamıyor, kimisi de için için ağlıyordu. Omuz omuza mücadele verdikleri arkadaşlarını mezarlığa indirdikten sonra öldüklerinin yeni farkına varmışlardı. Acı gerçekle şimdi yüzleşiyorlardı.

Şehriye Ana, defin işi bittikten sonra mezarın başına geldi. Kocasıyla çocuklarının mezarının ortasında diz çöktü. Toprağı sıvazladı. Başını kaldırdı. Önünde duran gruplara:

– Artık gidebilirsiniz. Siz üzerinize düşeni yaptınız. Demek ki içinizde yeşeren kin ve nefret tohumlarını yok edecek hâlâ sevgi tohumları var. Hadi gidin!

Aydın'a müşfik bir sesle:

– Evlat, sen de git. Şimdi görev sırası bende. Söylenilmemiş ağıtlarımı evlatlarım için yaktım. Beni evlatlarım ve ağıtlarımla baş başa bırakın.

Gruplar geriye döndüler. Ağır ağır mezarlığı terk ediyorlardı. Mezarlığa yan yana iki ayrı grup halinde gelmişlerdi. Şimdi ise başları eğik, birbirine karışmış bir halde çıkıyorlardı mezarlıktan. Solcu grubun ateşli gençleri çoktan kafalarındaki bandanayı çıkarmışlardı. Giden grubu ölü sessizliği sarmıştı ve bu sessizliği Şehriye Ana'nın acı ve duygu yüklü ağıtları bıçak gibi kesiyordu.

*Dağ gibi heybetli,
İki civanım, iki arslanım
Gitti bugün oy ooy!*

*Kartal gibi, şahin gibi
Kanat çırpıp göklere
Uçtu bugün oy ooy!*

*Gözümün iki ışığı
Ocağımın ateşi,
Söndü bugün oy ooy!*

*Esen yelden sakındığım
Meneşelerim, güllerim
Soldu bugün oy ooy!*

Hakkı Emmi, keyifle kahvesini höpürdete höpürdete içerken göbeğini sıvazladı.

– Bak İsmail, aha gördün işte. Ben sana dememiş miydim! Su testisi su yolunda kırılır. Bunların akıbeti belliydi zahar. Siyaset sizin neyinize! Adamın parasına da canına da bela. Karışmayacaksın, bulaşmayacaksın. Rahmetli Baki Ağa'ya birkaç kez tembihleyeyim dedim, dinlemedi.

Kahveci İsmail, yeni kaynayan demlikten bardaklara çay dökerken Hakkı Emmi'ye de laf yetiştirmeyi ihmal etmiyordu.

– Emmi doğru söylüyorsun da bu yangının duracağı yok. Onun evi, bunun evi demiyor. Önüne geleni yakıp kül ediyor.

– Orası öyle olmasına öyle. Ama beladan uzak duracaksın hemşerim. Tedbir senden takdir Allah'tan değil mi ya. Bak benim Hasan'ım bir iki ay sonra fakülteyi bitirip kaymakam olacak.

– İnşallah Hakkı Emmim. Bizim çocuklardan okumuş, yazmış büyük adamlar çıksın gayrı.

– Amin, İsmail'im amin. Hele şu M. gazetesini ver de bir bakalım. Neler yazıyor yine!

– Oğlum, fırla, şu gazeteyi ver Hakkı Emmine. Daha ben de bakmadım.

Çırak kasanın yanında duran gazeteyi kaptığı gibi Hakkı Emminin masasının üzerine koydu. Keyifle gazeteyi aldı. Âdeti olduğu üzere en arka sayfadan, spor sayfasından başa doğru okumaya başladı. Bir köpüklü kahve daha istedi. Baş sayfaya kadar gelmişti. Aşağıdaki habere gözü ilişti. Elleri titredi, boğazı düğümlendi. Okuduklarına inanamıyordu. Öylece kalakaldı. Birisi boğazını sıkıyor da nefes alamıyor gibiydi. Başı birden masanın üzerine düştü.

Haberde şu yazılıydı: Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisi Hasan V... dün akşam Abidinpaşada durağında otobüs beklerken kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısı sonucunda öldürüldü. Haberin yanında oğlunun kanlı cesedinin fotoğrafı vardı.

Kahveci İsmail, ocakta marka hesabını bırakmış Hakkı Emmi'ye kolonyayla masaj yaparken çırak çoktan ambulans çağırmaya gitmişti.

Kardeş kanı bu şehirde ilk kez akmıştı. Havada kan renginde sis vardı. Bu sis, bu şehir ve bu toprakların üzerinden pek dağılacağı benzemiyordu.

05 . 11 . 2008

Bişkek